ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο ΚΕΜΠΑ
Αριθμός Άδειας 4194

ΚΩΔΙΚΟΣ 1918

Ροβολιάρι - Ρεντίνα: ασφαλτόδρομος εδώ και τώρα

ΡΟΒΟΛΙΑΡΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΡΟΒΟΛΙΑΡΙΤΩΝ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Κατράκη 4 Άνω Ιλίσια 15771 • Τηλ.: 210-7705370 http://www.angelfire.com/hi/rovoliari
Χρόνος 21ος • Αριθμός φύλλου 84 • Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2005

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Η συνεστίαση του Συλλόγου μας, με τον ερχομό του 2006, **θα γίνει στην ταβέρνα του Γιάννη Κοτρωνιά, Λεωφόρος Πάρνηθας 360, στις 26 Φεβρουαρίου 2006, ημέρα Κυριακή και ώρα 12 το μεσημέρι. Τηλέφωνο ταβέρνας 210-2460422.**

Για καλύτερη εξυπηρέτησή σας, κάθε παρέα μπαίνοντας στην ταβέρνα μπορεί να παραγγέλνει ό,τι φαγητό επιθυμεί. Δεν πρόκειται να δοθούν κάρτες - προσκλήσεις, γιατί το Διοικ. Συμβούλιο του Συλλόγου μας αρκείται μόνο στο προϊόν της ετήσιας συνδρομής σας.

Από την ορχήστρα του Γιάννη Κατσή, που κατάγεται από το Θραψίμι της Καρδίτσας, θα ακούσουμε αληθινό και καθαρό (στην κυριολεξία) δημοτικό τραγούδι, σαν τα ίδια τα βουνά και σαν τη θάλασσα, σαν τον αγέρα που φυσά και το πουρνάρι που φυτρώνει στα πετροβούνια.

ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ...

Σημείωση: Όσοι δεν έχετε Ι. Χ. μπορείτε να φτάσετε στην ταβέρνα παίρνοντας δύο λεωφορεία:

1. Το Α10 από την πλατεία Βάθης ως το Μεσονύχι καθώς και το Β10.
2. Από 'κεί με το ίδιο εισιτήριο το τοπικό λεωφορείο που περνάει μπροστά από την ταβέρνα.

Έργα που ανατέθηκαν ή εκτελέστηκαν το 2005 στο Δ. Δ. Ροβολιαρίου από τον Δήμο Μακρακώμης

Έργα που ανατέθηκαν:

1. Αγωγός ομβρίων υδάτων στη θέση γήπεδο.
2. Αγωγός ομβρίων υδάτων στη θέση Άγιος Γεώργιος οικία Ι. Κουφιώτη και οικία Π. Γώγου.
3. Αγωγός ομβρίων υδάτων και τσιμεντόστρωση οικία Κ. Σκαμάγκη.
4. Τσιμεντόστρωση Δ. Δρόμου προς οικία Λάμπρου.
5. Τσιμεντόστρωση Δ. Δρόμου προς οικία Γερογιάννη - Αγία Παρασκευή.
6. Τοιχείο αντιστήριξης έναντι οικίας Σεραφείμ Νέλλα.

Στο πρόγραμμα "Θησέας" έχει ενταχθεί η αντικατάσταση 800 μέτρων εσωτερικού δικτύου ύδρευσης.

Έργα που εκτελέστηκαν:

1. Τσιμεντόστρωση δημοτικού δρόμου προς συνοικία "Μισιάκ" και αντικατάσταση δικτύου ύδρευσης στο συγκεκριμένο κομμάτι.
2. Επέκταση δικτύου ύδρευσης προς οικία Δημητρίου.
3. Τσιμεντόστρωση Δ. Δρόμου από Αγία Παρασκευή προς οικία Φωλιά.

Κυριακή Χριστουγέννων
Κυριακή Πρωτοχρονιάς
Παρασκευή Θεοφανείων
Παπάς στο χωριό μας θα είναι
ο αιδεσιμώτατος Αθανάσιος Ζαγόρας
ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Τα "Ρ.Ν.", καθώς ανατέλλει το 2006, εύχονται:

Λιγότερο πόνο σ' αυτούς που πονούν
Λιγότερο μίσος σ' αυτούς που μισούν
Λιγότερη στέρηση σ' όσους στερούνται
Λιγότερη καταπίεση
Λιγότερη δυστυχία και οδύνη
Λιγότερη σπατάλη και χλιδή
Λιγότερη ατυχία και απληστία
Λιγότερα λάθη, λιγότερο άγχος
και λιγότερη εγωπάθεια

ΙΣΩΣ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ!

«Τι σοι προσενέγκωμεν, Χριστέ...»

(Στιχηρό ιδιόμελο του Εσπερινού των Χριστουγέννων)

Εισαγωγικά στον ύμνο

Ένα από τα υπεροχότερα τροπάρια της Υμνογραφίας μας είναι ο ύμνος, που αναλύεται εδώ.

Κάθε ύμνος ονομάζεται τροπάριο, διότι ψάλλεται με ορισμένο «τρόπο» (ήχο).

Το τροπάριο αυτό είναι ιδιόμελο, έχει δηλαδή δική του μελωδία, ψάλλεται στον β' ήχο και ανήκει στα Στιχηρά του Εσπερινού των Χριστουγέννων (25 Δεκεμβρίου).

Στιχηρά ονομάζονται τα τροπάρια, που ψάλλονται μετά από κάθε στίχο των Ψαλμών του Εσπερινού και των Αίνων του Όρθρου.

Ο ποιητής του Ύμνου Ανατόλιος (8ος αι.), μοναχός της Ι. Μονής Στουδίου Κωνσταντινουπόλεως, φαίνεται καλός γνώστης της λειτουργικής ποίησης.

Στη συνέχεια δίνουμε τον ύμνο και τη μετάφρασή του.

Ο ύμνος
Κείμενο

Τι σοι προσενέγκωμεν Χριστέ, ότι ώφθης επί γης ως άνθρωπος δι' ημάς; Έκαστον γαρ των υπό σου γενομένων κτισμάτων, την ευχαριστίαν σοι προσάγει· οι Άγγελοι τον ύμνον· οι ουρανοί τον αστέρα· οι Μάγοι τα δώρα· οι Ποιμένες το θαύμα· η γη το σπήλαιον· η έρημος την φάτνην· ημείς δε Μητέρα Παρθένον. Ο προ αιώνων Θεός, ελέησον ημάς.

Μετάφραση

Τι να σου προσφέρουμε, Χριστέ, που φανερώθηκες στη γη σαν άνθρωπος για χάρη μας;
Διότι καθένα από τα δημιουργήματα, που εσύ έπλασες, σου εκφράζει (με το δικό του τρόπο) την ευχαριστία και ευγνωμοσύνη του:
οι Άγγελοι σε υμνολογούν· οι ουρανοί δίνουν τον αστέρα (που οδηγεί τους μάγους)·
οι Μάγοι σου προσφέρουν τα δώρα τους·
οι βοσκοί δείχνουν το θαυμασμό τους·
η γη (προσφέρει) το σπήλαιο·
η έρημος τη φάτνη·
εμείς δε οι άνθρωποι (σου δίνουμε) μια Μητέρα Παρθένο.
Εσύ που είσαι ο προαιώνιος Θεός, ελέησέ μας.

Ας είναι το ΡΟΒΟΛΙΑΡΙ,
το χωριό μας,
μοναδικός προορισμός
για τα Χριστούγεννα.
Εκεί να στήσουμε μια γέφυρα
που θα μας ενώνει με το χτες,
να θυμηθούμε...
Να περπατήσουμε
τα μονοπάτια της φύσης,
να χαλαρώσουμε,
να κάνουμε λουτρό οξυγόνου
στα λερωμένα πνευμόνια μας!

ΔΡΟΜΟΣ ΒΙΤΩΛΗ - ΡΟΒΟΛΙΑΡΙ

1. Ολοκλήρωση γέφυρας Πιπιλιώτη - 2. Επενδεδυμένες τάφροι (ρείθρα)

Διακήρυξη μελέτης στο άμεσο μέλλον για το δρόμο ΡΟΒΟΛΙΑΡΙ - ΟΡΙΑ Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ 6,5 χλμ.

Το χτες έφυγε. Το αύριο δεν ήρθε ακόμη. Μην αφήσεις το σήμερα να πάει χαμένο.

Αναμνήσεις από τη ζωή μου (1930-2003)

Κοφιώτης Ιωάννης

Γεννήθηκα στο Ροβολιάρι Μακρακώμης, 1-1-1930.

Η οικογένεια του πατέρα μου ήταν πολυμελής. Ήμασταν 12 άτομα: ο πατέρας μου, η μητέρα μου και εμείς τα παιδιά, 10 αδέλφια, 5 αγόρια και 5 κορίτσια.

Ζούσαμε στην εξοχή, απασχολημένοι γεωργοκτηνοτρόφοι. Η ζωή τότε ήτανε πολύ σκληρή, ανυπόφορη, τυραννία μεγάλη, φτώχεια και των γονέων. Κουρασμένοι και ανήσυχοι που θα πάει ο καθένας την επόμενη μέρα, να ασχοληθεί με τις δουλειές που υπήρχαν τότε.

Όλοι στη δουλειά, στο χωράφι, στα γιδοπρόβατα, γελάδια, γουρούνια, απ' όλα τα ζωντανά, να μπορούμε να βγάνουμε το ψωμί μας, όσο μπορούσε ο καθένας μας.

Εγώ πήγαινα μαζί με τους μεγαλύτερους στα γιδοπρόβατα. Ξυπόλυτοι με κάτι παλιά ρούχα. Φκιάχναμε τσαρούχια από τουμάργια γουρουνίσια, τα φοράγαμε 3-4 μέρες, χαλάγανε. Το καλοκαίρι φκιάχναμε κάτι τσιόκαρα από πλατάνια, τα πελεκάγαμε, με κάτι λωρίδες τα δέναμε στα πόδια μας, γινότανε χαμός. Ψείρες, ψύλοι μας τρώγανε.

Ξεκίνησα σχολείο το 1937, πήγα μέχρι την τρίτη τάξη. Το 1940 άρχισε ο πόλεμος με τους Ιταλούς. Επιστράτευσαν τους δασκάλους, περίπου για δύο χρόνια. Μετά τη λήξη του πολέμου, 1942-1943 άρχισαν πάλι τα σχολεία. Εγώ μια μέρα πήγαινα, δύο δεν πήγαινα. Έτσι ήτανε τότε τα πράγματα. Δεν πήγαινες σχολείο; Έμενες στην ίδια τάξη την επόμενη χρονιά. Ο πατέρας μου δεν ήξερε καθόλου γράμματα, κοίταγε να γίνονται οι δουλειές του σπιτιού. Εγώ πήγαινα στον Ευάγγελο Καραγιάννη, τον τότε δάσκαλο. Μετά είχαμε τους Γερμανούς '41-'43. Τότε άρχισαν τα χειρότερα. Γερμανοί, Ιταλοί, στρατός, αντάρτες. Ήμασταν για κλάματα. Να μην ξαναγνωρίσει ο κόσμος τέτοια εποχή...

Άρχισε ο εμφύλιος πόλεμος, γινότανε χαμός.

Στρατός - Αντάρτες, δεν ξέραμε τι να κάνουμε. Κρυβόμασταν έξω απ' τα σπίτια μας τα βράδια.

Μας παίρνανε άλλους ο Στρατός, άλλους οι αντάρτες...

Το 1947, όσοι μείναμε στα χωριά, μάς φυγάδεψαν προς τα κάτω, στις πόλεις ή σ' άλλα χωριά, όπου μπορούσε η κάθε οικογένεια να μένει... Η οικογένεια του πατέρα μου μέναμε στην Τσούκα, εκεί είχαμε δύο αδερφές μου παντρεμένες.

Εκεί ήτανε το μαρτύριο της ζωής μας. Κανείς δεν σε υπολόγιζε, εάν ζεις ή πεθαίνεις. Κάθε μέγα αγγαρεία στο Στρατό με τα μουλάρια κουβαλάγαμε ξύλα να μαγειρεύει ο στρατός. Τα βράδυα φυλάγαμε σκοπιά στο χωριό μην έρθουνε οι αντάρτες. Ο στρατός ήτανε έξω απ' το χωριό πιο απάνω στο εκκλησάκι, στον Προφήτη Ηλία Τσούκας.

Ότι ήθελε ο καθένας, φώναζε εμάς τους ξένους.

Ο καιρός εκείνος ήτανε τέτοιος που να μην ξαναγνωρίσει ο κόσμος, τέτοιες μέρες να μην ξανάρθουν στην ανθρωπότητα. Επιστρέψαμε στα χωριά μας το 1950. Άρχισε πάλι η σταδιοδρομία της ζωής μας. Κουρασμένοι από την ταλαιπωρία τα τρία χρόνια που περάσαμε, μάς έμεινε το μίσος, τα πάθη της κατοχής εκείνης. Τα υπάρχοντά μας τα βρήκαμε όλα ερειπωμένα, χαλασμένα απ' το παρελθόν της κατοχής. Και δεν μας έφταναν αυτά τα προβλήματα, είχαμε τέτοια κακία ο ένας με τον άλλον, όλο παράπονα. Εσύ έκαμες το ένα, εσύ το άλλο, δεν είχαμε εμπιστοσύνη κανενός. Και αυτό συνεχιζόταν περίπου μία δεκαετία ακόμα.

Για να τα γράψω όλα, χρειάζεται πολύς χρόνος και πάλι δεν γράφονται, είναι ορισμένα που δεν γράφονται τώρα. Προσπαθούμε να τα ξεχάσουμε, αλλά δεν ξεχνιούνται. Είναι τέτοιες περιπέτειες, όσο και να θέλεις να τα ξεχάσεις, δεν ξεχνιούνται.

Τι τα θέλω να τα γράψω;

Στου κουφού την πόρτα, όσο θέλεις χτύπα.

Η συνδρομή σου είναι δύναμή μας!

ΡΟΒΟΛΙΑΡΙΤΙΚΑ ΝΕΑ
Τρίμηνη έκδοση
Ιδιοκτησία:
Σύλλογος Ροβολιαριτών Φθιώτιδας
Κατράκη 4 Άνω Ιλίσια 15771
Τηλ.: 210-7705370
Α.Φ.Μ. 090085976 Δ.Ο.Υ. Αγ. Παρασκευής
Εκδότης: Θωμάς Νέλλας
Κατράκη 4 Άνω Ιλίσια 15771
Τηλ. 210-7705370
•••
Ηλεκτρονική Σχεδίαση Εντύπου:
Αριστέα Καρπούζη
Εκδόσεις-Γραφικές τέχνες
Αγ. Γεωργίου 25
Ίλιον 13121
Τηλ.-fax.: 210-2619003
e-mail: karpouzi@otenet.gr
Κιν. 6972624492

Συνδρομές για το Σύλλογο

Κρητικάκη - Νέλλα Λαμπρινή .....Ευρώ 20
Καζή Ελπίδα 20
Παπακώστας Δημήτριος 20
Αναγνώστου Βασίλειος Παναγιώτη 20
Λιάπη Σταματία 20
Λαβίδας Θανάσης 10
Αναγνώστου Βασιλική 20
Σακελλάρη Ματίνα 20
Μαργαρινού-Σακελλάρη Μαρία ..50
Ζήσης Γιώργος 10
Νίκας Φώτης 5
Ζήκος Μανώλης 10
Λάμπρου Νίκος 5
Αναγνώστου Βασίλ. Παν. 20
Παπακώστας Παναγ.....30

Στο εξής να στέλνετε τη συνδρομή σας προς την εφημερίδα στην παρακάτω διεύθυνση:
Γεωργία Ευθυμίου
Αβύδου 77-79
15771 Άνω Ιλίσια Αθήνα

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Γράφει ο Κων/νος Γ. Μπούκας

Σε λίγες ημέρες θ' ακουστεί και πάλι ο ύμνος των Αγγέλων της Γεννήσεως του Χριστού σ' Ανατολή και Δύση.

Το θείο φως θα λάμψει και φέτος στη Βηθλεέμ και θα σκορπίσει στο Σύμπαν το μήνυμα της ενανθρωπίσεως του Κυρίου μας και θα πλημμυρίσει από χαρά μεγάλη τις καρδιές μας, γιατί προμηνά τη διαιώνιση της ζωής, φανερώνει τη Σοφία του Θεού, την Ισχύ Του και δείχνει το Κάλλος της Δημιουργίας.

Ο Θεός γεννιέται σαν άνθρωπος για να σώσει τους ανθρώπους. Δεν γίνεται αλλιώτικα, στη φωτιά πρέπει να μπούμε για να σώσουμε αυτόν που καίγεται. Να ένα μέγαλο δίδαγμα.

Την παράσταση του θείου γεγονότος όλοι οι Χριστιανοί θα τη ζήσουμε, όμως δεν φθάνει αυτό. Μια παράσταση, όσο έντονη και αν είναι, όταν μένει μόνο στον κόσμο του λογικού είναι ένα θέμα, είναι η Σοφία, δεν είναι πράξη. Πρέπει να κατέβει στην καρδιά να γίνει με τη δύναμη της αγάπης για τους συνανθρώπους μας Κάλλος έργων.

Τότε διαφορετικά θα αισθανόμαστε την πραγματικότητα της ζωής, γιατί το βάρος των γεγονότων της άσχετα αν είναι από χρυσάφι ή σίδηρο θα μοιράζεται σ' όλους μας, όπως μοιράζεται σ' όλους τους κρίκους μιας αλυσίδας το βάρος που θα πέσει από έναν.

Όλοι ζούμε και γνωρίζουμε πως η εικόνα του κόσμου παρουσιάζεται όχι ευχάριστη.

Τα προβλήματα και οι αντιθέσεις, το κακό και η δυστυχία, καθημερινά πληθύνονται και οξύνονται.

Μπροστά σ' αυτή τη θλιβερή πραγματικότητα, επιβάλλεται σ' όλους τους ανθρώπους και ιδιαίτερα σε μας τους Χριστιανούς, να τονώσουμε την πίστη μας στην κοινωνική μας αποστολή και να διαδώσουμε την αγάπη, την αδελφοσύνη και την ειρήνη σύμφωνα με τις δυνάμεις και τη θέση του καθενός μας.

Πρέπει να κάνουμε την καρδιά μας Φάτνη, μέσα στην οποία θα κλείσουμε το μήνυμα της γεννήσεως του Χριστού, γιατί έτσι μονάχα οι αισθήσεις μας θα μας δώσουν τα συναισθήματα της χαράς και του πόνου των συνανθρώπων μας και θα δούμε την ειρήνη να εδραιώνεται στην αγάπη και τη σοφία του Θεού και όχι στην ισχύ των όπλων.

Η κοινή πίστη στο Χριστό, η αδιάκοπη βίωση "εν τω Αγίω Ποτηρίω" πρέπει να μας προετοιμάσει ώστε και φέτος να δούμε το Χριστό επανερχόμενο στον κόσμο.

Τις άγιες ημέρες των Χριστουγέννων ας στρέψουμε τη σκέψη μας προς το Θείο γεγονός της ενανθρωπίσεως του Θεού που γίνεται για να σώσει τον άνθρωπο.

Ψάλλοντας το **"Χριστός γεννάται"** πρέπει να αισθανθούμε την αγάπη Του που απλώνεται στη γη για να γίνει ο άνθρωπος ταπεινός, αγαθός και ευτυχής.

Πρέπει να ξανάλθει η χαμένη αγάπη μεταξύ των αδελφών Χριστιανών και για το σκοπό αυτό οι ηγέτες της του Χριστού μας εκκλησίας να δείξουν πρώτοι το παράδειγμα σεβόμενοι και αγαπώμενοι μεταξύ τους, τιμώντας δε τη θέση τους και την Ιεραρχία τους για να σταματήσει να κυριαρχεί το μίσος, που αλλοιώνει τη μορφή της εκκλησίας.

Ας ανοίξουμε την καρδιά μας να δεχθεί, όση αγάπη από την αγάπη Του μπορέσουμε, ώστε να κάνουμε μοναδικό σκοπό της υπάρξεώς μας τον άνθρωπο, για χάρη του οποίου σε λίγες ημέρες ο Θεός θα γίνει άνθρωπος.

Ο Θεός, πλάστης και δημιουργός παντός ορατού και αοράτου και όλων των ανθρώπων δια των προπατόρων μας Αδάμ και Εύας, μα θέλει ειρηνόφιλους αγωνιστές.

Σύνθημά μας και σύνθημα κάθε ανθρώπου η χωρίς όρους και όρια αγάπη για τον πλησίον με την έννοια της παραβολής.

Προσκυνώντας Αυτόν και γεμάτοι ελπίδα "επί τη ανατολή της επιφανούς ταύτης ημέρας" ας προετοιμάσουμε τους εαυτούς μας να δεχθούν το Θείο Μήνυμα της Βηθλεέμ και ας ευχηθούμε όπως βασιλεύει η ειρήνη επί της γης, η αγάπη μεταξύ των ανθρώπων και η χαρά μεταξύ των οικογενειών μας, κάνοντας επίσης προς τον Κύριόν μας την ακόλουθη επίκληση:

«Από την Εστία του Φωτός,
ας κατέλθει φως στη γη μας.
Από τη διάνοια του Χριστού,
ας διαχυθεί φως
μέσα στις διάνοιες των ανθρώπων.
Από την εστία της Αγάπης,
μέσα απ' την καρδιά του Χριστού,
ας διαχυθεί αγάπη στις καρδιές μας
και αυτή ας καθοδηγεί
όλες τις θελήσεις
και όλες τις πράξεις μας».

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΕ Ο ΘΕΟΣ...

Κύριε,
Φτάσαμε ξανά τα γενέθλιά Σου!
Κι όπως ταιριάζει σε «καθώς πρέπει» ανθρώπους,
θα ντυθούμε τα γυαλιστερά μας.
Θα φορέσουμε το κατανυκτικό μας προσωπείο.
Κι ανάβοντας το κερί μας - χαράματα σε κάποια εκκλησιά -
θα σταυρώσουμε τα χέρια
πάνω στη ναρκωμένη μας συνείδηση,
προσκυνητές στη γέννησή Σου...

Κι Εσύ, Ύψιστε,
Που χαμήλωσες ως το παχνί των ζώων μας,
θα μας δεχτείς,
ξέροντας ως την άκρη της, την υποκρισία μας.
Θ' ακούσεις συγκινητικές ψαλμωδίες από μας,
που δε δώσαμε ούτε το στάβλο μας να γεννηθείς.
Ναι! Σ' αφήσαμε έξω απ' το σπίτι μας, Κύριε.
Δώσε μας τη γενναιότητα
ν' αναγνωρίσουμε
και να κλάψουμε γι' αυτή την αλήθεια...

Στη δική μας καρδιά,
γεννήθηκε και μεγάλωσε η αχόρταγη φροντίδα
για μια περίβλεπτη θέση...
για ένα καλό όνομα!
Για την καλοπέραση...
Δεν αφήσαμε χώρο
για **ΑΓΑΠΗ - ΕΙΡΗΝΗ - ΤΑΠΕΙΝΩΣΗ**.
Δεν ανοίξαμε την αγκαλιά μας να σφίξουμε
-όχι εχθρούς- αλλά τους δικούς μας,
μ' όλες τους τις μικρότητες.
Όπως κάνεις Εσύ για μας
εξακολουθητικά
και μόνο από Αγάπη.

Δε δεχτήκαμε
να υποχωρήσουμε από το δίκιο μας.
Να παραιτηθούμε απ' το δικαίωμά μας.
Να στρέψουμε το μάγουλο στο ράπισμα,
για να βασιλέψει η Ειρήνη Σου.

Δε μπήκαμε
στη διακονία των άλλων,
με γερτό τον αυχένα,
για να βιώσουμε την Ταπείνωση.

Πώς να γιορτάσουμε τα γενέθλιά Σου,
έτσι ψεύτικοι και ξένοι
στο πνεύμα της γέννησής Σου;

Αλλά και τι νόημα μπορεί νάχει μια ζωή,
χωρίς τη δική Σου γέννηση;

Ναυσή Ιεσαί - Κασιμάτη

Πολλές φορές τα σύννεφα σκοτεινιάζουν τον ήλιο και τα πάθη τη λογική.

Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος

Η καμπάνα της χριστουγεννιάτικης νύχτας

Η πιο γλυκιά καμπάνα της χρονιάς είναι η καμπάνα της χριστουγεννιάτικης νύχτας. Έρχεται από την καρδιά του χειμώνα, από τ' άστρα, που φωτίζουν γλυκά τον ασυννέφιαστο ουρανό. Έρχεται από τη φάτνη, από τη σύναξη των αγγέλων, των μάγων και των ποιμένων. Έρχεται, τέλος, από το πατρογονικό σπίτι, από το τζάκι, όπου νυστάζει η φωτιά με τα παραμύθια.

Η κυρούλα, που τα χρόνια της έχουν γίνει τόσο πολλά, σα μια στοίβα ξερά κλαδιά, ανασηκώνεται στο γιατάκι της, ακουρμαίνεται τον αντίλαλο της καμπάνας και πηγαίνει στο τζάκι, να ρίξει κι άλλα κλαδιά, να θρέψει τις φλόγες· ύστερα, ν' ανάψει το λυχνάρι και να πάει να ξυπνήσει τους μεγάλους και τα παιδιά. Το σπίτι κρυώνει μέσα στη χειμωνιάτικη νύχτα. Μα, καθώς η φωτιά δυναμώνει, τα πάντα ημερεύουν, γίνονται πρόσχαρα και φιλικά. Η μικρή κόρη, με τα σγουρά μαλλιά, με το γλυκό προσωπάκι το μελαχρινό, έχει ξυπνήσει κι εκείνη. Ακόμη δεν έχει κλείσει τα έξι· κι ωστόσο θέλει να πάει στην εκκλησιά. Γυροφέρνει μέσα στις κάμαρες και ξεφωνίζει, καθώς το πουλί της αυγής.

«Εμείς θα καθίσουμε σιμά στο τζάκι, καρδιά μου» λέει η πολυκαιρινή κυρούλα· «θα ιδούμε τη φλόγα να μεγαλώνει και θα πούμε για το μικρό Χριστό, που γεννιέται απόψε στις καρδιές των ανθρώπων».

Κι η κόρη, που δεν έχει κλείσει ακόμη τα έξι, με τον ύπνο στα μάτια, συμμαζώνεται στο παραγώνι, σιμά στην κυρούλα. Οι άλλοι ετοιμάζονται, φεύγουν. Ακούγονται στο λιθόστρωτο τα βήματά τους, έπειτα σμίγουν στο μεγάλο δρόμο με τ' άλλα βήματα, τα πολλά, τέλος χάνονται στο μάκρος, μέσα στη νύχτα. Η κυρούλα συδαυλίζει τους χοντρούς κορμούς της φτελιάς και της αριάς κι η φλόγα υψώνεται λαμπρή, καθώς ο ψαλμός των αγγέλων. Η καμπάνα σημαίνει και πάλι. Είναι η καμπάνα της θείας ευδοκίας, ο χαιρετισμός της ειρήνης, γεμάτος στοργή και καλοσύνη.

«Λοιπόν» λέει η κυρούλα *«μια τέτοια νύχτα, εδώ και χρόνια πολλά, γεννήθηκε ο Χριστός στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας. Και, μόλις γεννήθηκε, η μανούλα του τον έβαλε σ' ένα παχνί κι εκεί τον φάσκιωσε. Και την ίδια στιγμή ανοίξαν οι ουρανοί και χύθηκαν ποτάμι ανάμεσά τους οι άγγελοι με τ' άσπρα φτερά, να τραγουδήσουν το θείο παιδί και να φέρουν το μήνυμα της ειρήνης στις καρδιές των ανθρώπων. Κι οι βοσκοί, που ξενυχτούσαν εκεί σιμά, άφησαν τα κοπάδια τους, σαν είδαν το φως που χυνόταν από τους ουρανούς και τα πλήθη των αγγέλων, και πήγαν να προσκυνήσουν. Και κάποιοι βασιλιάδες, οι μάγοι, που είχαν ξεκινήσει από πολύ μακριά κι ακολουθούσαν, ανάμεσα σε πικρές ερημιές και σε δυσκολοπέραστα φαράγγια και σε σκληρά βουνά, το μεγάλο αστέρι που οδοιπορούσε εκείνη τη νύχτα μαζί τους, σίμωσαν στο παχνί κι απίθωσαν χάμου τα δώρα τα πολύτιμα, που έφερναν στο παιδί: το χρυσάφι, τη σμύρνα και το λιβάνι. Κι η πλάση αναγάλλιασε κι ένιωσε βαθύ χτυποκάρδι. Κι ήταν τα πάντα λαμπρά κι ευτυχισμένα, καθώς όταν πέφτει απάνου στο πρόσωπο της παγωνιάς το φως του ανοιξιάτικου ήλιου. Ανοίξιασε ο χειμώνας, έσκασαν οι σπόροι στα σπλάχνα της γης κι άνθισαν στα λιβάδια, πριν έλθει η ώρα τους, τ' απριλιάτικα λουλούδια, κι οι θάλασσες γέμισαν απανεμιά. Κι οι στρατολάτες σταμάτησαν το κοπιαστικό τους περπάτημα και κοίταξαν τον κατάψηλο ουρανό και ρωτήθηκαν: "Τι να 'ναι άραγε τούτο το θάμα;" Και μια φωνή τούς αποκρίθηκε: "Απόψε γεννήθηκε το θείο παιδί στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας". Κι οι λαμνοκόποι έπαψαν να λάμνουν για μια στιγμή, καταμεσής του πελάγου, κι είπαν: «Αλλόκοτη είναι τούτη η απανεμιά μες στην καρδιά του χειμώνα». Και μια φωνή τούς αποκρίθηκε: «Απόψε γεννήθηκε το θείο παιδί στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας». Κι ένα σπουργίτι, που είχε σταθεί απελπισμένο σε γυμνό κλαδί κι είχε βάλει το κεφαλάκι του ανάμεσα στις μικρές του φτερούγες να κοιμηθεί, ξύπνησε μέσα στο μεγάλο φως και δεν ήξερε τι να υποθέσει και τι να πει. Κι άκουσε τα τραγούδια των αγγέλων και τ' αλυχτήματα των τσοπανόσκυλων και τα εγκώμια των βασιλιάδων, των μάγων, και συλλογίστηκε πως το παιδί που γεννήθηκε εκείνη τη νύχτα στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας ήταν το προορισμένο παιδί, που θα έφερνε την ειρήνη και τη χαρά στις καρδιές των ανθρώπων».*

Η κόρη, που δεν είχε κλείσει τα έξι, ήταν από ώρα πολλή αποκοιμισμένη στο παραγώνι, με το κεφάλι ακουμπημένο στα γόνατα της κουρούλας. Και, καθώς έπεφτε ο λόγος μέσα στη σιωπή και καθώς μεγάλωνε και σπίθιζε η φλόγα στο τζάκι, ονειρευόταν πως βρισκόταν σε δάσος μεγάλο, όπου μυριάδες πουλιά τραγουδούσαν, και πως πηδούσε χαρούμενη σε λιβάδι, όπου άνθιζαν άσπρα και κόκκινα και γαλάζια λουλούδια κι ένα πλήθος χρυσές μέλισσες άστραφταν στη φωτεινή ξαστεριά.

Και η καμπάνα να σημαίνει από καιρό σε καιρό μέσα στη χειμωνιάτικη νύχτα. Και η κυρούλα ολοένα να διηγιέται, ήξερε πολλά πράματα η κυρούλα, ιστορίες ατέλειωτες, και για το παιδί το Χριστό και για τους αρχαίους ανθρώπους. Για τους σκαφτιάδες, τους οργοτόμους, τους ξυλοκόπους, τους στρατολάτες, τους λαμνοκόπους, για όλους όσοι είχαν καθάριο το νου και την καρδιά αναπαμένη και ζούσαν με φρονιμάδα περίσσια. Τέτοιος άνθρωπος ήταν και η κυρούλα η πολυκαιρινή. Με ήσυχη σκέψη, με ήσυχη καρδιά, με πρόθυμα χέρια και πόδια. Ανάστησε γενιές και γενιές. Δέντρο πολύκλαδο, η φαμίλια μελισσοβούιζε ολόγυρά της. Η κόρη, που αλαφροκοιμόταν στα γόνατά της, ήταν παιδί αγγονιού της, δισέγγονο, στερνό κλαδί και πολυαγαπημένο. Σίμωνε τα ογδόντα πια η κυρούλα. Κι ωστόσο η καρδιά της πετάριζε κι η δίψα του αναπαμού δεν την είχε ακόμη λυγίσει. Πόσα Χριστούγεννα είχε γιορτάσει, πόσες φορές είχε ακούσει μέσα στη νύχτα του χειμώνα το γλυκό καμπάνισμα, ανάμεσα σε παππούδες και προπαππούδες, ανάμεσα σε γονιούς κι αδερφούς, ανάμεσα σε παιδιά κι αγγόνια κι αγγονιών παιδιά! Πόνεσε, έκλαψε, αγκομάχησε, πάλεψε, δεν έχασε ποτέ το κουράγιο της. Ήταν καθώς τα κεφαλάρια του νερού στα κατάψηλα βουνά, που θρέφουν σωρό τις βρυσούλες και τις μεγάλες κατεβασιές και τα ποτάμια κι ύστερα πηγαίνουν να σμίξουν με την αιώνια θάλασσα. Μα της κυρούλας δεν ήρθε ακόμη η ώρα να σμίξει με την αιώνια θάλασσα. Βλέπει την αυγή να χαρακώνει με το ρόδινο δάχτυλό της το τζάμι. Το λάλημα του πετεινού στην αυλή υψώνεται καθώς η φλόγα στο τζάκι. Μια μέρα καινούρια, η μέρα του Χριστού, έρχεται να περπατήσει απάνου στους κάμπους και τα βουνά. Η καμπάνα σημαίνει χαρούμενη, γοργή, σημαίνει απανωτά. Η κυρούλα σταυροκοπιέται. Αποθέτει σιγά σιγά το κεφαλάκι της κόρης στο μαξιλάρι. Και σιμώνει στην εξώπορτα, να προσμείνει τους άλλους, που επιστρέφουν από την εκκλησιά.

(«Αφρικανική περιπέτεια», εκδ. Αστήρ)

Η ταυτότητα του γάλακτος

Εξαιρετικά δυσμενείς εντυπώσεις προκάλεσε στην κοινή γνώμη η έντονη αντίδραση του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών Τροφίμων και του προέδρου του κ. Δ. Δασκαλόπουλου (της Δέλτα) εναντίον του υπουργείου Ανάπτυξης, με αφορμή τα αποτελέσματα έρευνας του Ενιαίου Φορέα Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ) **για το παστεριωμένο και συμπυκνωμένο γάλα.**

Ενοχλήθηκαν οι ελεγχθέντες, διότι απεδείχθη ότι το καταναλωτικό κοινό παραπλανάται σε σημαντικό βαθμό από μια σειρά ανακριβή στοιχεία τα οποία προβάλλουν οι γαλακτοβιομηχανίες στις συσκευασίες των προϊόντων τους.

Καμία πειστική δικαιολογία δεν διαθέτουν οι εντόνως ενοχληθέντες γαλακτοβιομήχανοι για την αντίδρασή τους στον κατά νόμον έλεγχο της πολιτείας. Ουδείς πολίτης συμμερίζεται την εκτίμησή τους για... «παρέμβαση του υπουργείου που οδηγεί σε ακραίες και αυθαίρετες καταστάσεις, που θίγουν τους καταναλωτές». Αυτό που αναμένει το κοινό είναι να συμμορφωθούν οι ελεγχθέντες στα όσα τους ζητάει η πολιτεία και μάλιστα με την παροχή από την πλευρά του ΕΦΕΤ μιας γενναιόδωρης τρίμηνης προθεσμίας για τη διόρθωση των σφαλμάτων τους και τη συμμόρφωσή τους στην κείμενη νομοθεσία.

Η πολιτεία «πρέπει να προστατεύσει τους καταναλωτές και πρέπει να γίνει συνείδηση σε όλους, ότι κανείς δεν είναι υπεράνω του νόμου.

Δεν είναι βεβαίως δύσκολο να κατανοήσουν οι ελεγχθείσες (24 τον αριθμό) επιχειρήσεις, ότι οφείλουν να δίνουν στο καταναλωτικό κοινό σωστά στοιχεία για τον τόπο προέλευσης ή τη σύνθεση των προϊόντων τους, για το ακριβές βάρος, τη λήξη τους κλπ. Φαίνεται, όμως, ότι κάποιοι από αυτούς είχαν απλώς... «καλομάθει» μη ενοχλούμενοι ιδιαιτέρως από κρατικούς ελέγχους. Ματαίως τώρα προσπαθούν να αποδώσουν τον έλεγχο σε «πολιτικές σκοπιμότητες». Τέτοιες σκοπιμότητες μάλλον θα υπήρχαν στην περίπτωση, που ουδείς έλεγχος θα τους είχε ασκηθεί.

Βασικό είδος διατροφής το γάλα, ακριβή η τιμή του στη χώρα μας, ας τηρηθούν τουλάχιστον στην παρούσα φάση οι στοιχειώδεις όροι υγιούς ανταγωνισμού - μέσω του οποίου άλλωστε μπορεί κανείς να ελπίζει σε καλύτερες ποιότητες και χαμηλότερες τιμές.

1η σελίδα μηνιαίου (Ιούνιος)

Τυπώθηκε το 1689, 17 Φεβρουαρίου. Πέρασαν από τότε 316 χρόνια. Πού είναι οι άνθρωποι που το τεχνούργησαν; Πού θα είμαστε εμείς ύστερα από κάποιες δεκαετίες;

Γι' αυτό χαμογελάτε. Κάθε μέρα χωρίς χαμόγελο είναι χαμένη μέρα!

Γονείς, δώστε στα παιδιά σας τα "Ρ.Ν." να διαβάσουν τα αφηγήματα στις σελίδες 3, 4 και 5

Καλωσορίζοντας το 2006, κοίταξε: πίσω σου με ευχαρίστηση γύρω σου με πίστη εμπρός σου με ελπίδα.

Μάθε από τον απλό άνθρωπο, όπως και από το σοφό. Η όμορφη σκέψη είναι κρυμμένη, την βρίσκεις στο χέρι της δουλεύτρας που κάθεται στον αργαλειό.

Σοφία Μαυροειδή - Παπαδάκη

Η φυγή στην Αίγυπτο

Ήταν η δεύτερη νύχτα. Στους ουρανούς, επάνω από το σπήλαιο, είχαν σβήσει οι ύμνοι. Δεν κυμάτιζαν πια στον αιθέρα φτερούγες αγγελικές. Στις ψυχές, που είχαν αναστατωθεί από το θαύμα, βασίλευε τώρα η γαλήνη. Οι μάγοι ανέβηκαν στις καμήλες τους, οι βοσκοί γύρισαν στα μαντριά τους.

Ο Ιωσήφ, που είχε πάει για απογραφή, γύρισε κατάκοπος κι έγειρε δίπλα από τ' άκακα βόδια να κοιμηθεί και να ξαποστάσει. Η Μαριάμ, κουρασμένη απ' την έκσταση και την ευτυχία, είναι από ώρα πολλή βυθισμένη στον ύπνο. Στ' απλωμένο της χέρι, ακουμπισμένο, τ' ολόξανθο βρέφος κοιμάται μ' ευωδιασμένα τα χείλη του απ' το γάλα το μητρικό. Φωτοστέφανο πλέκουν γύρω απ' τα μαλλάκια του τ' άχυρα της φάτνης.

Είναι η δεύτερη νύχτα, κι ο ουρανός αποσύρθηκε πίσω από πυκνά χειμωνιάτικα σύννεφα. Χρυσή πόρπη απόμεινε στο μανδύα του το άστρο. Η γη έμεινε μονάχη της με τη θεία υπόσχεση των αγγέλων: **«...και επί γης ειρήνη».**

«Ναι, Κύριε» συλλογιέται ο Ιωσήφ «όλη η δόξα δική Σου. Σ' εμάς η ειρήνη είναι αρκετή. Τα χαράματα θα κινήσουμε για τη Ναζαρέτ. Το εργαστήρι είναι κλειστό τόσες μέρες. Το κυπαρισσόξυλο και ο κέδρος προσμένουν το γλύφανο και την πλάνη».

Κι ο τεχνίτης φέρνει μπροστά του τα έργα που μέλλουν να γίνουν. Το πρώτο που πρέπει να φτιάξει είναι μια κούνια. Μια κούνια ανάλαφρη, που το πόδι της μάνας να φτάνει να την κρατεί σε ρυθμό, καθώς θα δουλεύουν τα χέρια στο πλέξιμο ή στη ρόκα, τ' ατέλειωτα χειμωνιάτικα βράδια. Μια κούνια ολόγυρα στολισμένη με αγγέλους, που ψάλλουν χορεύοντας. Κι εκεί, στην κορυφή, επάνω απ' το κεφάλι του βρέφους, ένα μεγάλο αστέρι, που το παιδί θα χτυπά τα χεράκια του και θα το ζητά για παιχνίδι.

Γλυκές σαν το μέλι θα πέφτουν οι μέρες, κι απ' το μικρό μαραγκούδικο ο τεχνίτης θ' ακούει το γέλιο της μάνας και του παιδιού και θα παίρνει καινούρια διάθεση για δουλειά. Η μικρή του φαμίλια μεγάλωσε μ' ένα στόμα ακόμα κι η μικρομάνα πρέπει να τρώει καλά, για να κάνει παχύ, μυρωδάτο γάλα.

Ναι, αύριο θα ξεκινήσουν αχάραγα. Έχουν τόσο δρόμο ώσπου να φτάσουν στη Γαλιλαία. Τ' αμπέλια νοτίστηκαν αρκετά, θέλουν σκάψιμο. Τα χωράφια τα πότισαν οι βροχές. Είναι ώρα να πέσει ο σπόρος στα σπλάχνα τους. Τα στάχυα θα βγουν καταπράσινα και μεστά και τ' αγέρι θα κρούει, μ' αόρατα δάχτυλα, πάνω τους, σαν σε άρπα, το θείο τραγούδι της ευτυχίας και της ειρήνης. Έχει να κόψει ακόμα και ξύλα για το χειμώνα, που αρχίζει στον τόπο τους το Γενάρη: παλιές γερασμένες ελιές, που θα τρίζουν στο τζάκι μοσκοβολώντας.

Η Μαριάμ, κουρασμένη από της μέρας το μόχθο, θ' αποκοιμιέται νωρίς μαζί με το γιο της, όπως απόψε, γαλήνια, γλυκά, κι όλη η έγνοια θα μένει για τον καλό νοικοκύρη. Όπως απόψε! Μα είναι τόσο ευχάριστη η έγνοια, ανάλαφρη σαν πούπουλο. Όνειρα γαλάζια για το μωρό, που θα ξεπετιέται σιγά σιγά και θα γίνεται άνθρωπος σωστός, και θα κοιτά και θα λέει λογάκια: «πατέρα! μητέρα!»

Η άχνα των δυο βοδιών ζέστανε τριγύρω του τον αέρα. Νύσταξε ο Ιωσήφ. Γλυκός σαν το μέλι κατέβηκε ο ύπνος στα μάτια του.

Έξω ακούστηκαν κρότοι σπαθιών, χλιμιντρίσματα βιαστικών αλόγων, παραγγέλματα και βλαστήμιες μέσα στη νύχτα. Σπαθάριοι έτρεχαν στους δρόμους της Βηθλεέμ, με ρομφαίες γυμνές, ματωμένες. Θρήνοι ακούγονταν πίσω τους, φωνές που σου ξέσκιζαν την καρδιά. Στο χωριό Ραμά ξεσηκώθηκε ατέλειωτο μοιρολόι, με κορυφαία τη μάνα Ραχήλ:

«Κρύψτε τα παιδιά σας, γυναίκες. Ο φονιάς Ηρώδης ζητά το αίμα τους!»

Δύο ίσκιοι ξεχώρισαν: ένας άνδρας και μια γυναίκα.

«Κρύψε στον κόρφο σου το παιδί!» είπε ο άνδρας. «Θήλαζέ το καθώς περπατάμε, μην τύχει και κλάψει!»

Έριξαν μια ματιά στο σκοτάδι, άκουσαν τις κλαγγές των σπαθιών, που ξεμάκραιναν. Κουκουλώθηκαν σε δυο κάπες χοντρές και ξεκίνησαν μες στη νύχτα. Πέρα έσκουζε η κουκουβάγια, σμίγοντας το θρήνο της με τ' ανθρώπινο κλάμα. Σμάρια λευκά περιστέρια πετούσαν συντροφιασμένα προς τους αιθέρες. Τα σύννεφα άνοιγαν και τα τύλιγαν στα πυκνά τους πέπλα.

Δεκατέσσερις χιλιάδες λευκά περιστέρια ανέβηκαν εκείνη τη νύχτα στους ουρανούς.

«Άγρια νύχτα!» είπε η γυναίκα, που είχε στον κόρφο της το παιδί.

«Ναι, πολύ άγρια» είπε ο σύντροφός της. «Μα μη φοβάσαι. Μας προστατεύουν δυνάμεις αόρατες. Θα σου πω τ' όνειρό μου σε λίγο που θα περάσουμε τα σύνορα».

«Δε φοβάμαι» είπε η γυναίκα. «Ο Κύριος είναι μαζί μας!»

Περπάτησαν όλη τη νύχτα, και το ξημέρωμα βρέθηκαν έξω από την περιοχή του Ηρώδη. Η έρημος απλωνόταν μπροστά τους. Ο Ιωσήφ την είδε με δέος.

«Πώς θα ζήσουμε;» πήγε να σκεφθεί. Μα αόρατα χείλη τού έδωσαν την απάντηση:

«Ο Θεός έθρεψε με μάννα τους πατέρες σας, κάποτε, στην έρημο».

«Πες μου τ' όνειρό σου!» είπε η γυναίκα, που κάθισε να ξεκουραστεί πριν αρχίσει η νέα πορεία.

«Μα δεν ξέρω αν ήταν όνειρο ή πραγματικότητα» είπε ο σύντροφός της. «Δεν είναι εύκολο να το ξεχωρίσει κανένας αυτούς τους καιρούς, που οι ουρανοί έσμιξαν τόσο πολύ με τη γη».

«Πες μου τ' οραμά σου» διόρθωσε η νέα γυναίκα.

Το βρέφος χαμογελούσε στα χέρια της, χορτασμένο από γάλα και ύπνο.

«Γήινες φροντίδες με κρατούσαν άγρυπνο» άρχισε να διηγείται ο Ιωσήφ. «Σκεφτόμουνα το εργαστήρι μου, τόσες μέρες κλειστό, τις δουλειές μου που έμειναν πίσω. Λογάριαζα κιόλας πως τ' όργωμα κόπηκε στη μέση, τ' αμπέλια μας άσκαφτα. Ύστερα γλύκανε τη σκέψη μου μια μικρή κούνια που θα έκανα από μυρωδάτο κυπαρισσόξυλο και θα σκάλιζα επάνω της μάγους και βοσκούς και ένα άστρο, που γύρω του θα χόρευαν οι άγγελοι. Κι άξαφνα τον είδα μπροστά μου τον έναν, το γνώριμο άγγελο με τις άσπρες μακριές φτερούγες. "Πάρε το παιδί και τη μητέρα του" μου είπε "και φύγετε για την Αίγυπτο. Ο βασιλιάς ψάχνει να το βρει, για να το σκοτώσει". Γήινες ήταν οι έγνοιές μου. Μα ο Κύριος αγρυπνούσε κι έστειλε τον άγγελο να με ξαναφέρει στο δρόμο Του. Ήταν εκείνος ο ίδιος που μου φανέρωσε τότε πως θα γεννούσες το Γιο του Θεού».

«Στην Αίγυπτο;» ρώτησε η μητέρα. «Είναι μακριά; Ξέρουμε να πάμε;»

«Δε ρώτησα τίποτα» είπε ο Ιωσήφ. «Εκείνος που στέλνει το μήνυμα ξέρει τα πάντα. Ας οδηγήσει τα βήματά μας».

Δεν είπε τίποτα η Μαριάμ. Η ψυχή της ήταν γεμάτη από πίστη. Μήνες τώρα ζούσε το θαύμα: «Ιδού η δούλη του Κυρίου, γένοιτό μοι κατά το ρήμα Σου!»

Σηκώθηκαν και, κρατώντας ο ένας το χέρι του άλλου, κίνησαν μέσα από την έρημο για τη χώρα του Νείλου. Μα ο Ιωσήφ κι η Μαρία δεν ήξεραν πως μαζί τους είχαν κινήσει εκείνη τη χαραυγή κι όλα τα λουλούδια της γης κι όλα τα πουλιά του παραδείσου.

Ναι! Άμμος φαινόταν στο μάκρος, γκρίζα, μονότονη άμμος, που τη στροβίλιζε ο άνεμος και την έστηνε πότε πότε σ' αμμόλοφους. Μα η άμμος έμενε πάντα μπροστά τους και πίσω τους. Εκεί που πατούσαν τα πόδια τους φύτρωναν λουλούδια, χορτάριαζε η έρημος και γινόταν περιβόλι.

Στα ξάγναντα στέκονταν τα θεριά της ερήμου, μα δεν ούρλιαζαν πεινασμένα. Είχαν στην έκφρασή τους την ημεράδα προβάτων, καθώς κοίταζαν το ζευγάρι, που έφερνε, στην καρδιά της ερήμου, την άνοιξη.

Ο Ιωσήφ έβλεπε την άμμο ν' αλλάζει μορφή και την έρημο να μακραίνει.

«Παράξενο» συλλογιόταν. «Είχα ακούσει πως κάποτε, μέσα στη δίψα τους, οι ταξιδιώτες της ερήμου παθαίνουν τέτοιες ψευδαισθήσεις και βλέπουν μπροστά τους οάσεις, που δεν τις φθάνουν ποτέ, γιατί δεν υπάρχουν στ' αλήθεια. Μα εδώ γίνεται το αντίθετο. Η άμμος είναι η ψευδαίσθηση κι είναι ατέλειωτη όαση η πλάση για μας».

Ύστερα θυμήθηκε ποιους συνόδευε στο ταξίδι, τίνος παιδιού ήταν προστάτης και δεν απόρησε για τίποτα.

Όπου κάθονταν να ξεκουραστούν, χουρμαδιές ξεδίπλωναν τις ψηλές βεντάλιες τους κι άνοιγαν την καρδιά τους, προσφέροντας μελωμένους καρπούς. Κάτω από πυκνές μπανανιές ανάβρυζαν πηγές δροσερές. Τα πουλιά κελαηδούσαν στα κλώνια με αγγελικές μελωδίες.

Το καραβάνι των τριών μάγων ταξίδευε, μέρες τώρα, στην έρημο. Όμως είχε ολότελα ξεστρατίσει. Ο Μελχιόρ το έβλεπε τις νύχτες από τ' άστρα πως όδευαν κατά το νοτιά.

«Λες και δεν οδηγούμε εμείς τις καμήλες» είπε στους δυο του συντρόφους. «Κινήσαμε για το γυρισμό στην Περσία κι ο δρόμος σε λίγο μας βγάζει στην Αίγυπτο».

«Καλύτερα!» είπε ο Γάσπαρ. «Η χώρα του Νείλου είναι η πατρίδα του μυστηρίου. Εκεί θα σπουδάσουμε πιο βαθιά τη σοφία».

«Ω, ποια σοφία μπορεί να σταθεί μπροστά στην αλήθεια που έλαμψε μες στο σπήλαιο της Βηθλεέμ! Δε θα 'πρεπε να μακρύνουμε από τη γη τούτη που γέννησε το Σωτήρα» είπε ο Βαλτασάρ.

«Θα γυρίσουμε σύντομα» είπε ο Γάσπαρ. «Σαν θα 'ρθει η ώρα της δόξας Του, θα βρεθούμε κοντά Του, να Του προσφέρουμε το βαρύτιμο στέμμα του Βασιλιά...»

«...Ή ν' αλείψουμε με τη σμύρνα το σώμα Του μέσα σ' έναν τάφο!» πρόσθεσε ο Βαλτασάρ.

«Όποιος γεννήθηκε θα πεθάνει» απάντησε ο Μελχιόρ. «Μα πίσω από το θάνατο είναι η ζωή, κι Εκείνος ήρθε να το διδάξει στους ανθρώπους. Ας δοξάσουμε, λοιπόν, το Θεό, που μας έστειλε να προσφέρουμε πρώτοι θυμίαμα στο Σωτήρα του κόσμου».

Αυτά κουβέντιαζαν οι σοφοί αστρολόγοι, όταν αντίκρισαν μια ολόδροση όαση με πυκνές χουρμαδιές. Οι καμήλες, που με το ένστικτο μυρίζονταν το νερό και τον ίσκιο από μίλια μακριά, τράβηξαν κατά 'κεί βιαστικές.

«Δυο ταξιδιώτες» είπε ο Βαλτασάρ. «Ένας άνδρας και μια γυναίκα που έχει στην αγκαλιά της μωρό. Ταξιδεύουν χωρίς καραβάνι... Θα 'χουν χάσει το δρόμο τους, φαίνεται. Πάμε να τους δώσουμε βοήθεια!»

«Ναι, πάμε!» είπαν κι οι άλλοι. «Έχουμε καμήλες και για τους δυο τους».

«Γρήγορα, γιατί ξεκίνησαν... Δεν προφταίνουμε!» είπε ο Μελχιόρ.

Πραγματικά, οι δυο οδοιπόροι, που είχαν ξεκουραστεί αρκετά, συνέχιζαν την πορεία τους. Η γυναίκα κρατούσε το Βρέφος στην αγκαλιά της. Ο άνδρας, που έσκυβε από το βάρος της κούρασης και των χρόνων, ακουμπούσε σ' ένα ραβδί.

Έτρεξαν πίσω τους οι τρεις μάγοι, μα άξαφνα στάθηκαν σαν μαρμαρωμένοι. Ό,τι είδαν τα μάτια τους ξεπερνούσε τη φαντασία. Η όαση με τις χουρμαδιές περπατούσε μαζί με τους οδοιπόρους. Οι πηγές, που όλο στέρευαν πίσω τους, ανάβρυζαν αστάμάτητα κάτω από τα πέλματά τους. Τα κρυσταλλένια νερά τους κυλούσαν κατά τη χώρα του Νείλου, χαράζοντας ασημένιο το δρόμο. Τα δέντρα και τα φυτά, τα λουλούδια κι η χλόη συνόδευαν τους δυο οδοιπόρους, και στον αιθέρα τα χελιδόνια κι οι γερανοί ταξίδευαν μαζί τους.

(«Το λάλημα της καμπάνας», εκδ. Νίκη)

15 Αυγούστου 1939. Ροβολιαρίτες προσήλθαν προσκυνητές στο μοναστήρι της Ρεντίνας «συν γυναιξί και τέκνοις». Η πίστη, τροφή της ψυχής, τα γεννήματα της γης τροφή του σώματος. Η ζωή λέγεται «επιβίωση», γιατί είναι σκληρή. Κοιτάξτε τα πρόσωπα των ανθρώπων της φωτογραφίας: Είναι σοβαρά και σφιγμένα. Δεν είναι εύκολο το χαμόγελο όταν «επιβιώνεις...».

Μοναξιά δεν υπάρχει εκεί που ένα δέντρο σαλεύει τα φύλλα του.

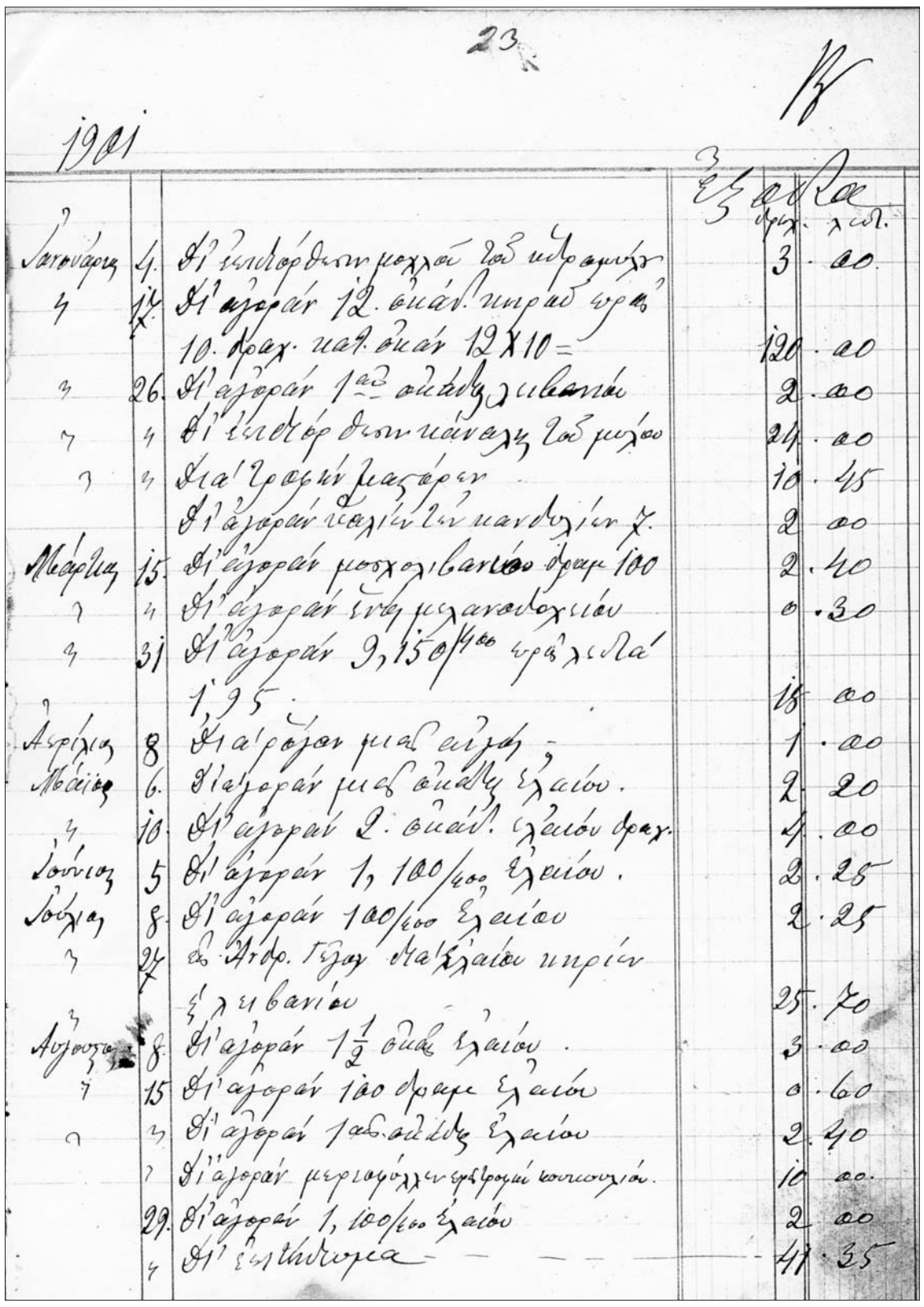

1901

23

Εξοδα

			δρχ.	λεπ.
Ιανουάριος	4.	Δι' επιδιόρθωσιν μοχλού του υδραμύλου	3	00
»	12.	Δι' αγοράν 12. οὐακ. πιπεράτου ψωμὶ		
		10. δραχ. καθ' οὐακ 12 Χ 10 =	120	00
»	26.	Δι' αγοράν 1ας οὐάκας γιαούρτι	2	00
»	4	Δι' επιδιόρθωσιν πάνας του μύλου	24	00
»	4	Δια' ζαρκὴ μαγάρας	10	45
		Δι' αγοράν καρύδια καὶ καυδήμια χ.	2	00
Μάρτιος	15.	Δι' αγοράν μοσχολιβάνου δραμ. 100	2	40
»	4	Δι' αγοράν ένὸς μελανοδοχείου	0	30
»	31	Δι' αγοράν 9,150/μο ψωμὶ σιτάρι		
		1,95.	18	00
Απρίλιος	8	Δι' αγοράν μιᾶς αὐγᾶς	1	00
Μάϊος	6.	Δι' αγοράν μιᾶς οὐάκας ελαίου.	2	20
»	10.	Δι' αγοράν 2. οὐακ. ελαίου φραγ.	4	00
Ιούνιος	5	Δι' αγοράν 1, 100/μο ελαίου.	2	25
Ιούλιος	8	Δι' αγοράν 100/μο ελαίου	2	25
»	24	εἰς Αγιο. Τριάδ. Μαλεβιζίου πηρὶν		
		ελιβανιοῦ	25	20
Αὐγουστος	8.	Δι' αγοράν 1½ οὐακ ελαίου.	3	00
»	15	Δι' αγοράν 100 δραμ. ελαίου	0	60
»	31	Δι' αγοράν 1ας οὐάκας ελαίου	2	40
»	1	Δι' αγοράν μυριοφύλλων γιὰ φαγητὸ κουκουλιοῦ.	10	00
	29.	Δι' αγοράν 1, 100/μο ελαίου	2	00
»	4	Δι' επιδιόρθωσιν	41	35

Μια σελίδα από το βιβλίο Εσόδων - Εξόδων της Εκκλησίας Ροβολιαρίου.
Πέρασαν από τότε που γράφτηκε 104 χρόνια!
Μελανοδοχείο, κονδυλοφόρος, πένα και καλλιγραφία!
Στην πρώτη σειρά διαβάζουμε: Δι' επιδιόρθωσιν μοχλού υδρομύλου.
Οι δυο υδρόμυλοι που λειτουργούσαν τότε, ο ένας στον Άγιο Νικόλαο και ο άλλος στη Ντούμενα, ήταν περιουσία της Εκκλησίας.
Στην τρίτη σειρά της σελίδας, μετρώντας από το τέλος, διαβάζουμε:
Δι' αγοράν μουριοφύλλων προς τροφήν κουκουλιού δρχ. 10.
Στο Ροβολιάρι, το 1901, οι κάτοικοι δεν ήταν μόνο καλλιεργητές της γης και κτηνοτρόφοι, ήταν και σηροτρόφοι, έτρεφαν, δηλαδή, και μεγάλωναν μεταξοσκώληκες, ήταν παραγωγοί μεταξιού.
Σήμερα, τι παράγουμε; Οπωσδήποτε αμπελοφιλοσοφία!

Απόσταγμα σοφίας

Υπάρχει όμως ένα παράθυρο από όπου μπαίνει φως και αέρας δροσερός: το μέλλον. Κοντοστέκομαι μπρος του και ελπίζω.

Αλλά έρχονται οι δίσεχτοι χρόνοι και το μέλλον του τόπου γίνεται πρόβλημα: ένας από τους ολιγαριθμότερους λαούς σε έναν κόσμο όπου ίσως για αιώνες θα κατισχύη το κριτήριο της ποσότητας. Και το παράθυρο στενεύει ολοένα περισσότερο.

Όταν κλείση ολότελα, θα μείνη ο Θεός. Αλλά και ο Θεός στέκεται πιο πέρα από κάθε ανθρώπινο έργο, που δεν είναι καθαρή έκσταση. Ο Θεός σπάνια αποκρίνεται. Είναι το αιώνιο ζητούμενο.

Μένει ο εαυτός μου. Ούτε όμως αυτός: λίγο χώμα ή λίγη σποδός, «ατμίς από κύθρας». Ίσως και λίγο πνεύμα, που άμα «απροσωποποιηθή» θα βυθισθή μέσα στο χάος του Θεού.

Κων/νος Τσάτσος

Ατμίς από κύθρας = Αχνός από χύτρα.
σποδός = στάχτη.

Τα "Ρ.Ν." εύχονται στην Ελισάβετ και στο Γιώργο, που ενώθηκαν, ενώπιον του Θεού, με τα δεσμά του Γάμου να ευτυχήσουν τεκνοποιώντας!

Δημοσιεύουμε το αγγελτήριο γάμου γιατί είναι όμορφο και πρωτότυπο!

Στο άλλο φύλλο της εφημερίδας, έχουν σειρά φωτογραφίες του γάμου.

Παραδόσεις για το δωδεκαήμερο

1. Ο στύλος της γης

Κάτω από τη γη υπάρχει ένα μεγάλο δέντρο, σαν στύλος πελώριος και γερός, και βαστάει τη γη. Έτσι έλεγαν οι παλαιότεροι. Εκεί κάτω βρίσκονται όλο το χρόνο οι καλικάντζαροι και δουλεύουν νύχτα και μέρα.

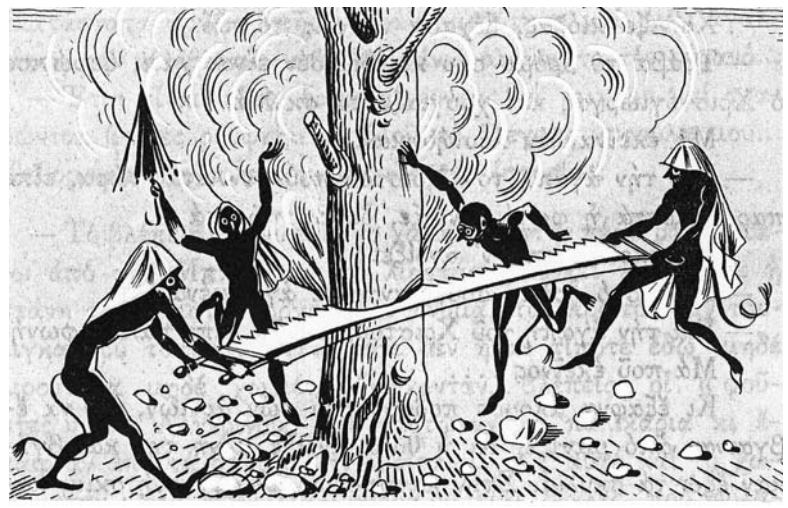

Προσπαθούν να κόψουν το στύλο, που βαστάει τη γη, γιατί θέλουν να τη δουν να γκρεμίζεται και να γελούν. Χτυπούν λοιπόν με μικρά τσεκουράκια και πριονίζουν με πριονάκια. Κάθε χρόνο μόλις ζυγώνουν να το κόψουν, νά σου κι έρχονται και τα Χριστούγεννα.

— Άιντε, πάμε τώρα να γλεντήσουμε λίγο πάνω στη γη, πειράζοντας τους ανθρώπους, γιορτές ημέρες που ήρθαν. Πάμε και στο γυρισμό μας το αποκόβομε.

Έρχονται λοιπόν κοντά μας. Στο γυρισμό τους όμως βρίσκουν το δέντρο να έχει θρέψει. Και τότε αρχίζουν πάλι από την αρχή. Ευτυχώς που είναι κουτούτσικοι οι καλικάντζαροι, για τούτο κάθε χρόνο πάντα τα ίδια κάνουν και πάντα τα ίδια παθαίνουν με τούτο το θεόρατο δέντρο, που κρατάει τη γη ολόκληρη με τα χωριά της και με τις πολιτείες της.

2. Ο μυλωνάς κι ο καλικάντζαρος

Μια φορά ένας μυλωνάς είχε ωραία φωτιά με κάρβουνα στο μύλο του και έψηνε μια σούβλα κρέας. Εκεί που γύριζε τη σούβλα του, βλέπει στην άλλη μεριά έναν καλικάντζαρο και γύριζε μια σούβλα με βατράχους! Δεν του μίλησε διόλου. Ύστερα από λίγο τον ρωτά ο καλικάντζαρος πώς τον λένε.

— Εαυτό με λένε, του απαντά ο μυλωνάς.

Εκεί που γύριζε τη σούβλα και το κρέας ήταν ροδοκόκκινο και μοσχομύριζε, ο καλικάντζαρος βάζει τη δική του σούβλα με τους βατράχους πάνω στο κρέας. Πατ! δεν αργεί ο μυλωνάς και του φέρνει μια μ' ένα αναμμένο δαυλί και, καθώς ο καλικάντζαρος ήταν γυμνός, τον κατάκαψε! Φωνές και κακό ο καλικάντζαρος.

— Βοηθάτε, αδέρφια, γιατί μ' έκαψαν!

— Βρε, ποιος σ' έκαψε; του λένε οι καλικάντζαροι απ' έξω.

— Ο Εαυτός μ' έκαψε, τους λέει εκείνος από μέσα.

— Αμ' σαν κάηκες από τον εαυτό σου, τι σκούζεις;

Κι έτσι την έπαθε ο καλός σου ο καλικάντζαρος, γιατί ο μυλωνάς φάνηκε εξυπνότερός του.

Εκλογή Κ. Ρωμαίου

Πρόσεξε τον κορμό του δέντρου, έγινε από ένα κλαδάκι. Ο πύργος με εφτά πατώματα, ξεκίνησε με μια φτυαριά. Ένα ταξίδι χιλιομέτρου, άρχισε από ένα βήμα.

Κάποτε εδώ Πολυτεχνείο Τώρα εδώ Τρελοκομείο!

Έλληνες, πού πάμε, χωρίς πίστη, χωρίς αγάπη, χωρίς ιδανικά, χωρίς πυξίδα, χωρίς επιλογές και στόχους, χωρίς παιδεία, χωρίς ελευθερία;

Εκτροχιασθήκαμε, ή κατά το λαό μας "αλωνίζουμε χωρίς πάσσαλο". Αυτοκαταστρεφόμεθα και δεν νοιάζεται κανείς. Θυσιαζόμεθα για να πραγματοποιήσουμε κάτι και εμείς, η γενιά που το δημιουργήσαμε, το ανατρέπουμε ή επιτρέπουμε να το κάνουν αυτό άλλοι τιποτένιοι και άσχετοι. **Δημιουργήσαμε την Εθνική Αντίσταση** και φθάσαμε σε σημείο, περίπου, να δώσουμε πιστοποιητικά Εθνικής Αντίστασης σε αγέννητα τότε παιδιά, επειδή η μητέρα τους εγκυμονούσα ήταν στον αγώνα.

Κάναμε τον αγώνα κατά της χούντας και στο τέλος καταλήξαμε να είμεθα τόσοι οι αντιστασιακοί ώστε να μην περισσεύουν Έλληνες να είναι χουντικοί.

Και εν προκειμένω, δημιουργήσαμε το Πολυτεχνείο για να το εξευτελίζουμε κάθε χρόνο στο χώρο που έγινε ο αγώνας. Αντί η 17η Νοεμβρίου να είναι ημέρα χαράς, ανάμνησης και διδαχής, τιμής και σύγκρισης των καθεστώτων, στοχασμού και περισυλλογής, να είμεθα επί ποδός πολέμου. Να πλησιάζει ο εορτασμός και να λαμβάνουμε τόσα μέτρα και πάλι να περιμένουμε περισσότερα θύματα από όσα μετρήσαμε κατά την εξέγερση. Να καταστρέφουμε περιουσίες κρατικές και ιδιωτικές πράγμα που δεν θα κάναμε ούτε στους εχθρούς μας.

Αντί να τιμήσουμε το γεγονός, όπως κάθε εθνική γιορτή, όλοι μας το εκμεταλλευόμεθα. Όποιος φθάνει, ίσως και χωρίς επίγνωση, καταθέτει λουλούδια στη ριγμένη στο χώμα κεφαλή, λέει αν τον ρωτήσουν ό,τι του έλθει στο νου και φεύγει ικανοποιημένος ότι έπραξε το καθήκον του.

Σε καμία άλλη εθνική γιορτή δεν γίνεται αυτό το πράγμα. Έρχονται οι επίσημοι και οι ανεπίσημοι με τα στεφάνια, τα απιθώνουν στην κεφαλή λένε και αυτοί τα συνηθισμένα, οι δε οπαδοί του καθενός φωνάζουν, το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ, η ΝΔ είναι εδώ, το ΚΚΕ είναι εδώ και λοιπά «είναι εδώ» και μόνο η συνειδητοποίηση από όλους της πράξης αυτών που δημιούργησαν την εξέγερση δεν είναι εδώ.

Γράφει ο Κώστας Γ. Μπούκας τ. Επιθεωρητής Εκπαίδευσης

Φαντασθείτε στην εθνική γιορτή της 25ης Μαρτίου να φώναζαν οι Κολοκοτρωναίοι είναι εδώ, οι Μαυροκορδάτοι είναι εδώ κ.λπ. Αλήθεια τι συμβολίζει εκείνη η γεροντική κεφάλα που έτσι τοποθέτησαν στο χώμα; Είναι κεφαλή φοιτητού αυτή;

Δεν θα ήταν καλύτερα αν ένας φοιτητής και μία φοιτήτρια σε μία σύνθεση αγώνα και προοπτικής είχε τοποθετηθεί σε ένα βάθρο και να γράφει λίγα λόγια διδαχής!

Πού είναι αυτοί που αγωνίσθηκαν τότε; Γιατί δεν κατεβαίνουν οι ίδιοι και με τους τωρινούς φοιτητές να δημιουργήσουν ένα πραγματικό Πολυτεχνείο ή αν αυτό δεν γίνεται, να επέμβουν, όπου και όπως πρέπει, να σταματήσει αυτό το πανηγύρι;

Και αυτή η πορεία προς την Αμερικανική πρεσβεία τι νόημα έχει έπειτα από τόσα χρόνια; Άλλαξαν τόσο από τότε τα πράγματα και τόσες κυβερνήσεις με διαφορετική αντίληψη και εμείς εκεί. Αλλά τότε γιατί στις άλλες γιορτές δεν κάνουμε πορείες, προς την Τουρκική πρεσβεία, πάθαμε λίγα από τους Τούρκους τετρακόσια χρόνια και τώρα ακόμη.

Γιατί όχι και στην Ιταλική ή Γερμανική πρεσβεία, πάθαμε λιγότερα από τις φασιστικές κυβερνήσεις αυτών των κρατών;

Τι εθνική γιορτή τέλος πάντων είναι αυτή όταν για τρεις ημέρες, περίπου, αναστατώνονται τα πάντα και για να πραγματοποιηθεί χρειάζονται εισαγγελείς και περισσότερες χιλιάδες αστυνομικοί από όσους στρατιώτες χρειάσθηκε τότε η χούντα για να καταστείλει την εξέγερση; Νομίζω αυτό τα λέει όλα.

Ροβολιάρι, Αύγουστος 2005, στο υπαίθριο θέατρο του Κώστα Δημητρίου, μια ρομαντική παρέα παραθεριστών απολαμβάνει την ηρεμία και τη γαλήνη της ΦΥΣΗΣ.
Σ' αυτό το θεατράκι, με πρωτοβουλία του Παντελή Ρίζου (πρώτος από δεξιά, όρθιος) τα καλοκαίρια οι Ροβολιαρίτες βιώνουν κάποιες στιγμές βαθιάς συγκίνησης και πνευματικής ανάτασης. Τα δρώμενα σ' αυτό το γραφικό χώρο, τα φεγγαρόλουστα βράδια, υψώνουν τον άνθρωπο πάνω απ' την ευτέλεια της καθημερινότητας, οδηγώντας τον σε στοχασμούς και σε μονοπάτια αναζήτησης της χαμένης ανθρωπιάς μας.
Κώστα Δημητρίου, Εύγε. Χάρη σε Σένα «...Ήν τόπος εν τω καταλύματι»

Ελλειμματική ηγεσία στη δεκαετία του 1960

Στο προηγούμενο άρθρο μου στην «Καθημερινή» (6 Νοεμβρίου 2005) αναφέρθηκα με ιδιαίτερα θετικά σχόλια στη συμβολή του Κωνσταντίνου Καραμανλή και του Ανδρέα Παπανδρέου κατά τη διάρκεια των ετών της μετάβασης στη δημοκρατία μετά το 1974. Δυστυχώς, στη δεκαετία του 1960 που προηγήθηκε, ο απολογισμός της ηγετικής επάρκειας των Ελλήνων πολιτικών είναι μάλλον χλωμός.

Κεντρικός παράγοντας του κλίματος ανωμαλίας που προκάλεσε το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου 1967 ήταν η πόλωση που χαρακτήριζε τις σχέσεις της ΕΡΕ με το νεοσυσταθέν (από το 1961) κόμμα της Ένωσης Κέντρου. Τα δύο μεγάλα -μη κομμουνιστικά- κόμματα δεν κατάφεραν να συμπεριφερθούν στις μεταξύ τους σχέσεις ως ικανοποιημένα τμήματα ενός γενικά αποδεκτού πολιτικού κατεστημένου. Ταυτοχρόνως, ο παρεμβατισμός δύο εξωκοινοβουλευτικών θεσμών (του θρόνου και των ενόπλων δυνάμεων), καθώς και η ταύτιση της ελληνικής Δεξιάς με τον θρόνο και τον στρατό, συνετέλεσαν στην έντονη αντιπαράθεση ανάμεσα στον νεαρό βασιλιά Κωνσταντίνο και στον ηγέτη της Ένωσης Κέντρου **Γεώργιο Παπανδρέου**.

Ο παράγοντας «ποιότητα ηγεσίας» εξηγεί σε μεγάλο ποσοστό τους λόγους που οδήγησαν στις έντονες πολιτικές αντιπαραθέσεις της δεκαετίας του '60.

Ενδεικτικά μπορούμε να χρεώσουμε αρκετούς από τους πρωταγωνιστές της περιόδου με σοβαρά ελλείμματα σύνεσης και αυτοσυγκράτησης.

Στην κορυφή της ανεπάρκειας θα τοποθετήσουμε τον τότε **βασιλιά Κωνσταντίνο** και τους ολέθριους - κυρίως - συμβούλους του. Έχασε τον πρώτο χρόνο μετά τη στέψη του, στις αρχές του 1964, μια μοναδική ευκαιρία να λειτουργήσει ως συνταγματικός (πολιτικά ανεύθυνος) αρχηγός κράτους χωρίς να ταυτιστεί με τη συντηρητική παράταξη και χωρίς να διεκδικεί δικαιώματα «ιδιοκτήτη» των ενόπλων δυνάμεων.

Ακολουθεί, με αρκετή απόσταση στον δείκτη της ηγετικής ανεπάρκειας, ο Γεώργιος Παπανδρέου. Έπεσε στην παγίδα που του έστησε ο άπειρος νέος μονάρχης, επέμεινε στην ανάληψη των καθηκόντων του υπουργού Άμυνας (προφανώς για να προστατεύσει τον Ανδρέα Παπανδρέου στην υπόθεση Ασπίδα) και χρεώνεται, κυρίως, γιατί έσπευσε να παραιτηθεί στις 15 Ιουλίου του 1965, επιτρέποντας στον Κωνσταντίνο και στη Δεξιά να προωθήσουν τη διάσπαση του κόμματός του με τη λεγόμενη αποστασία και τις σύμφυτες αποσταθεροποιητικές επιπτώσεις της.

Αλλά και ο **Κωνσταντίνος Μητσοτάκης** χρεώνεται με υψηλούς βαθμούς ανεπάρκειας, διότι χωρίς την προετοιμασία της διασπαστικής ομάδας βουλευτών της Ένωσης Κέντρου (που ήταν έτοιμοι να κυβερνήσουν με τη στήριξη της ΕΡΕ), ο νεαρός βασιλιάς θα αναγκαζόταν να προσφύγει στις εκλογές (ή σε στρατιωτικά πραξικόπημα αντιτείνει ο κ. Μητσοτάκης).

Στον ελλειμματικό χώρο ηγεσίας για την επίμαχη περίοδο (1965-67) κατατάσσονται επίσης **ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος και ο Ανδρέας Παπανδρέου.** Ο πρώτος γιατί δεν έπαιξε τον ρόλο ενός ήπιου ηγέτη της αξιωματικής αντιπολιτεύσεως και απαίτησε τον Φεβρουάριο του 1965 την απομάκρυνση από την εξουσία του Γεωργίου Παπανδρέου ως άμεσο και ανυποχώρητο αίτημα. Από την πλευρά του, ο Ανδρέας Παπανδρέου χρεώνεται, για την προκλητική (αν όχι εμπρηστική) του συνθηματολογία που θορύβησε τον θρόνο, τη συντηρητική και αντικομμουνιστική ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων και τον αμερικανικό παράγοντα που βασιζόταν στον θρόνο και στον στρατό ως ύστατα αναχώματα του φιλοαμερικανισμού και του αντικομμουνισμού στην Ελλάδα. Ούτε, όμως, ο **Κωνσταντίνος Καραμανλής** μπορεί να εξαιρεθεί από μια δόση κριτικής: κυρίως διότι εγκατέλειψε την Αθήνα μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου 1963, επιλέγοντας την αυτοεξορία στο Παρίσι. Εάν είχε παραμείνει στην ηγεσία της ΕΡΕ μέχρι και μετά τις εκλογές του 1964, θα μπορούσε - στον ρόλο του ηγέτη της αξιωματικής αντιπολίτευσης

Του Θόδωρου Κουλουμπή*

- να συμβάλει στη σταθεροποίηση (και νομιμοποίηση) του δικομματισμού στην Ελλάδα.

Πέρα από τα ελλαδικά σύνορα, μπορούμε να χρεώσουμε τον **Αρχιεπίσκοπο Μακάριο** - τον χαρισματικό ηγέτη της Κυπριακής Δημοκρατίας - με τη μεγάλη ευθύνη της άκαιρης επιλογής για την αναθεώρηση του νωπού ακόμη κυπριακού Συντάγματος (με τα λεγόμενα 13 σημεία) σε μια περίοδο (Νοέμβριος - Δεκέμβριος του 1963) που η Αθήνα βρισκόταν σε ασταθή και απρόβλεπτη μεταβατική περίοδο. Δυστυχώς, η κλιμάκωση της ελληνοτουρκικής κρίσης στην κυπριακή επικράτεια, η οποία προκλήθηκε από τη μονομερή επιλογή του Κύπριου ηγέτη, κινητοποίησε τον προληπτικά ανήσυχο αμερικανικό παράγοντα και τον οδήγησε σε άκρως αποσταθεροποιητικά σχέδια (π.χ. το σχέδιο Άτσεσον) που συνέβαλαν τελικά στην επικίνδυνη για τα συμφέροντα του Ελληνισμού αντιπαράθεση της Ουάσιγκτον (του Λίντον Τζόνσον) με την Αθήνα (του Γεωργίου και του Ανδρέα Παπανδρέου).

Τέλος, δεν συμπεριλήφθηκαν στη λίστα της ελλειμματικής ηγεσίας οι πρωτεργάτες του πραξικοπήματος της 21ης Απριλίου. Άτομα, όπως **ο Γεώργιος Παπαδόπουλος, ο Στυλιανός Παττακός, ο Νικόλαος Μακαρέζος, ο Δημήτριος Ιωαννίδης, ο Γεώργιος Ζωιτάκης** και άλλοι θα είχαν κυριολεκτικά αχρηστεύσει όλους τους μετρητές της συγκριτικής πολιτικής ανεπάρκειας.

Διότι, στην περίπτωση των πρωτεργατών του πραξικοπήματος, ομιλούμε περί καταστροφικής και εγκληματικής ανεπάρκειας που τοποθέτησε την ελληνική δημοκρατία στον γύψο και κατέληξε σε μια εθνική καταστροφή στη μαρτυρική Κύπρο.

Ο αναγνώστης θα μπορούσε σε αυτό το σημείο να θεωρήσει υπερβολικά αυστηρή, αν όχι άδικη, την παραπάνω αποτίμηση του ηγετικού ελλείμματος μιας εποχής. Οι πολιτικοί πολλές φορές γίνονται δέσμιοι διαρθρωτικών παραγόντων (οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή, πολιτική κουλτούρα, εξωτερικές επεμβάσεις) που τους εγκλωβίζουν μέσα σε πολύ στενά περιθώρια εφικτών επιλογών.

Για παράδειγμα, δεν είναι τυχαίο ότι ο κυβερνητικός εκπρόσωπος της χούντας αναφερόταν επανειλημμένα την άνοιξη του 1971 ότι οι εκλογές θα γίνονταν στην Ελλάδα μόνο όταν το κατά κεφαλήν εισόδημα θα έφθανε τα 1.100 δολάρια (ήταν τότε 800). Η Ελλάδα, με άλλα λόγια, είχε ταξινομηθεί - μαζί με χώρες όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία και Τουρκία - στη ζώνη των στρατιωτικών (ή υπό στρατιωτική επιτήρηση) καθεστώτων. Όντως, στατιστικές μελέτες, καταλήγουν ότι η εδραιωμένη δημοκρατία συσχετίζεται με υψηλά κατά κεφαλήν εισοδήματα.

Σήμερα, η χώρα μας, με κατά κεφαλήν εισόδημα των 20.000 δολαρίων, αγκυροβολημένη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο ΝΑΤΟ και με σταδιακά βελτιούμενες συνθήκες στις σχέσεις της με όλους τους γείτονές της έχει ξεφύγει οριστικά από τη μοίρα των έντονων πολιτικών αντιπαραθέσεων και ισχυρών θεσμικών αναταράξεων. Η Ελλάδα σήμερα χρειάζεται ηγέτες ψύχραιμους και συνετούς που μπορούν να διαχειριστούν ένα μεταψυχροπολεμικό κόσμο νέων κινδύνων και απειλών, όπου ο μεγαλύτερος εχθρός μας, των προνομιούχων του πλανήτη, μπορεί να είναι ο εαυτός μας.

** Ο κ. Θ. Κουλουμπής είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και γενικός διευθυντής του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ). Το πιο πρόσφατο βιβλίο του Θ. Κουλουμπή τιτλοφορείται «Η Ελλάδα και ο Κόσμος», εκδόσεις Παπαζήση, 2005.*

Όταν επιδιώκεις την ευτυχία των άλλων βρίσκεις και τη δική σου.

Όσοι έφυγαν για τη χώρα των αγγέλων

• Πέθανε στο Ροβολιάρι, στις 17 Οκτωβρίου 2005, ο Βασίλειος Ηλία Νέλλας σε ηλικία 72 ετών. Ο θάνατός του ήταν "κεραυνόςε εν αιθρία". Ακμαιότατος, γελαστός, καλοσυνάτος και φιλικός ο Βασίλης, μέχρι τις τελευταίες στιγμές της ζωής του. Τίποτε δεν προμήνυε το αδόκητο τέλος. Το Σάββατο 15 Οκτωβρίου ήταν στην παρέα μας. Συζήτηση, καλαμπούρι, φαγητό και κρασάκι. Την Κυριακή πάλι με τους φίλους, καλή διάθεση και όχι μόνο. Κοπή και κουβάλημα καυσοξύλων. Ένας Βασίλης ολοζώντανος. Χωρίστηκε απ' τους φίλους, όταν το ρολόι έδειχνε ώρα 8 το βράδυ. Έκτοτε έμεινε μόνος και από κάποια ώρα και μετά, παρέα με το Χάρο!

«Γλυκιά η ζωή και ο θάνατος μαυρίλα». Δυο φορές μαυρίλα, όταν φεύγει κάποιος νέος και αιφνιδιαστικά. Ο κεραυνοβόλος θάνατος παραλύει το νευρικό σύστημα των ζωντανών, στεγνώνει το στόμα τους, κάνει τους εύλαλους άλαλους. Όμως, ποιος γνωρίζει πότε θα πορευτεί προς την έξοδο; Κανείς!

Ο Βασίλης αφήνει πίσω του κάτι που δεν ξεχνιέται: Είναι η ευγένεια, η καλοσύνη και η ηρεμία του χαρακτήρα του. Θεέ και Κύριε, η γειτονιά του Βασίλη εκεί πάνω να έχει φως, γαλήνη και ευγένεια!...

• Πέθανε από τροχαίο ατύχημα στην Αμερική, στις 22 Νοεμβρίου 2005 ο Γεώργιος Ρίζος του Κων/νου, σε ηλικία 64 ετών.

Ο θάνατός του ήταν βίαιος. Φορτηγό αυτοκίνητο αγνοώντας το STOP χτύπησε με σφοδρότητα το αυτοκίνητο στο οποίο επέβαινε ο Γιώργος, με αποτέλεσμα να επισυμβεί το μοιραίο τέλος.

Ο Γιώργος, ένα από τα 10 παιδιά, του Κων/νου Ηλία Ρίζου, του γνωστού ως Γληγοροκώτσιου, εργάστηκε σκληρά τόσο στην Ελλάδα (έργα Αχελώου κ.λπ.) όσο και στην Αμερική. Είχε την ευλογία του Θεού, όπως και τα άλλα εννιά, εν ζωή, αδέρφια του και δημιουργήθηκε χάρη στον ιδρώτα και το πείσμα του για πρόοδο. Αποκατέστησε τα παιδιά του. Έγινε παππούς και την ώρα που ετοιμαζόταν να έλθει στην Ελλάδα, το δρεπάνι του Χάροντα μεταμορφώθηκε σε τρελό φορτηγό και τον σκότωσε. Αφήνει μεγάλο κενό στην οικογένειά του, θα λείψει πολύ στα παιδιά του, στα εγγόνια του, στη γυναίκα του και στα αδέλφια. Τον κλαίνε οι δικοί του, τον κλαίει και το Ροβολιάρι που πολλαπλά βοήθησε, όπως και όλα τα αδέλφια του. Τον κλαίνε στο μοναστήρι της Ρεντίνας που τους ευεργέτησε. Πονάμε όλοι για τον άδικο και σκληρό χαμό του. Παρακαλούμε το Θεό να βάλει το Γιώργο ανάμεσα σε κείνους που χαμογελούν, εκεί στον απάνω κόσμο. Ο Γιώργος ήταν ο χαμογελαστός, ο καλοσυνάτος και πάντα φιλικός.

Γιώργο, όσο είμαστε ζωντανοί θα σε θυμόμαστε, μετά θα ανταμώσουμε και θα τα λέμε!

Θ.Ν.

Για "εκείνους" που ζουν στην καρδιά μας, και μένουν στον Άη Γιώργη και στον Άη Θανάση του Ροβολιαρίου

Αφιερωμένο "στο Αντίο"
• Τον Χάρο τον επαίδεψα
και χαρτωσιά τον κέρασα
για ένα χορό!...
Τώρα ξεμπέρδεψα!...
Νομίζει πως παρέδωσα
τη λεβεντιά και τον χορό!...
και το μεθύσι το τρελό!...
• Είσαι τρελός; (τον προκαλώ...)
θα τον χορέψεις μοναχός!...
Τώρα δεν λέει... λέει!...
έχει βροχή!... και φεύγει!...
• Άει "στο καλό"!...
φεύγω και 'γώ!...
• Τα μάτια μου δεν κλαίνε
κοιτάνε γυρβολιά,
"ΓΕΙΑ ΧΑΡΑ", στη χαρά μου
με μια "κατεβασιά"
"ΤΟ ΡΟΒΟΛΙΑΡΙ" χαιρετά!...

Αρίδα

Μας έφυγε ο Βασίλης Νέλλας στις 17-10-2005

Αγαπητέ φίλε Βασίλη.

Παίρνοντας το μολύβι να σου γράψω λίγα λόγια δεν ξέρω εάν θα βρω το κουράγιο να φτάσω ως το τέλος. Μας έφυγες φίλε μου, πρόωρα, σαν πουλάκι φθινοπώρου.

Ένας ακόμη Ροβολιαρίτης, ένας πατριώτης, ένας οικογενειάρχης πιστός. Πάντα, όπου και εάν βρισκόσουν πάντα χαρούμενος... Στους φίλους σου, στους γονείς σου και μετά στην υπηρεσία σου, που δεν υπολόγιζες κούραση πουθενά και σε τίποτα.

Παραδόθηκες στο Χάρο, ανυπεράσπιστος φίλε Βασίλη.

Μια Κυριακή αποβραδίς, ανήμερα Δευτέρα.

Ο φθονερός σε ζήλεψε, σου στέρησε την υγεία σου και τέλος την ίδια τη ζωή σου.

Αγαπητέ φίλε, θυμάμαι τα χρόνια που ήμασταν παιδάκια 10 και 12 χρονών, που πηγαίναμε στα γιδοπρόβατα το καλοκαίρι, τα βράδια στην Χαρκιάδα και την ημέρα στο Βαλόρεμα, στα Πλατάνια, πούχανε ίσκιο χοντρό.

Τι να θυμηθώ αγαπητέ Βασίλη; Ο θάνατός σου μάς πλήγωσε.

Ο πόνος μας είναι βαρύς, χάσαμε έναν λεβέντη Ροβολιαρίτη... Το πέρασμά σου, θα μας θυμίζει, έναν πιστό φίλο - έναν καλό οικογενειάρχη, ένα πιστό πατέρα, με τα δυο σου αγγελούδια, τον Ηλία και τη Ντίνα, που σε είχανε ανάγκη τώρα να είσαι μαζί τους.

Αγαπητέ φίλε Βασίλη, ο Θεός ας αναπαύσει την αγνή ψυχή σου και ας δίνει παρηγοριά στη σύζυγό σου και στα παιδιά σου.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα της λεβεντογέννας Ρούμελης που θα σε σκεπάσει.

Βασίλη, όλοι οι συγγενείς και φίλοι είμαστε απαρηγόρητοι.

Ποτέ δεν θα σε ξεχάσουμε.

Καλή αντάμωση στην αιωνιότητα, αγαπητέ Βασίλη.

Κοφιώτης Ιωάννης
Ροβολιάρι

Αδελφέ μου Θανάση

Έφυγες για πάντα από κοντά μας... Εγώ στο τελευταίο Αντίο, δυστυχώς δεν μου επέτρεψε, η υγεία μου, να βρεθώ εκεί που σε συνόδεψαν όλοι οι άλλοι, να κλάψω μαζί τους πάνω στο άψυχο κορμάκι σου...

Σε έκλαψα πολύ, πόνεσα και πονάω...

Όλα έρχονται στη μνήμη μου, ειδικά τον τελευταίο χρόνο, στο Νοσοκομείο "Σωτηρία" και όταν ήλθα στη Λαμία, το έβλεπες, το ήξερες ότι έφευγες για πάντα, δεν ήθελες να συμβιβαστείς μ' αυτό... Ήθελες να ζήσεις... γιατί έπρεπε να ζήσεις, τώρα να χαρείς, ό,τι έφτιαξες με τα παιδιά σου και τα εγγόνια σου που τόσο τα λάτρευες...

Σε αναζητούμε παντού αδελφέ μου, γιατί όπου και αν βρεθούμε, σε βλέπουμε μπροστά μας μ' ό,τι έχεις φτιάξει...

Δεν θα ξεχάσω ποτέ τις λίγες μέρες που έμεινα κοντά σου στη Λαμία... πόσο υπέφερες και πάλευες υπεράνθρωπα να νικήσεις το θεριό που σε βρήκε και εσένα μέσα σε τόσους πολλούς...

Ο τελευταίος χαιρετισμός για μας ήταν όταν έφυγα από τη Λαμία, πόνεσα τόσο πολύ, έκλαψα μπροστά σου γιατί δεν άντεχα, ήξερα και ήξερες, ότι δεν θα ξαναβλεπόμασταν...

Το κεφαλάκι σου ήταν παγωμένο, τα χεράκια σου το ίδιο...

Σου είπα θα ξανάλθω και μου είπες... «Ναι το σπίτι θάναι εδώ...». Σαν να μου έλεγες, «εγώ, όχι...».

Η επιθυμία σου αδελφέ μου, το πού θα κοιμάσαι για πάντα, έγινε... εκεί που ήθελες. Βλέπεις στο κτήμα από κάτω, το σπιτάκι που έχτισες για να εργάζεσαι...

Άραγε, η ψυχούλα σου, τώρα το βλέπει; ξέρει;... Εκεί που πήγες αδελφέ μου βρήκες τις άλλες δικές μας ψυχές;...

Ας!... γύριζε!... κάποιος, από εκεί, να το πει!...

Στο καλό αδελφέ μου,
αιωνία η μνήμη σου, αδελφέ...

Η αδελφή σου
Λαμπρούλα Κρητικάκη - Νέλλα

ΑΝ

• Αν διψάσεις, εγώ θα σου γίνω νερό.
Σε μένα θα σκύψεις το στόμα σου,
εμένα θα ευχαριστήσεις.

• Αν νυστάξεις, εγώ θα σου γίνω
μαλακό κρεβάτι να κοιμηθείς,
κι από της καρδιάς μου τον κτύπο
θα πετιέται κι ένα όνειρο.
Το πρωί, εγώ θα είμαι τα παιδιά
που θα τους λες τα όνειρα.

• Αν κρυώνεις, εγώ θα σου γίνω το ένδυμα
κι αν ήμουν, ως τώρα, κρύος αγέρας
θα το ξεχάσω.

• Αν πεινάσεις, εγώ θα είμαι το ψωμί
το ξεχασμένο στη σκοτεινιά του ντουλαπιού.
Θε μου, η ψυχή του πεινασμένου
φωτίζει πάντα ένα ψωμί.

ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕ ΜΕ

Κύριε, ελευθέρωσέ με από τα όσα υπάρχοντά μου με κυριεύουν και μ' αρρωσταίνουν.
Ελευθέρωσέ με από την περηφάνια που με παραμορφώνει
και με κάνει τόσο μικρό.
Ελευθέρωσέ με από την απληστία μου που με παραπλανεί
και με κάνει τόσο άσχημο.

Κύριε, σώσε με από την ανείπωτη εκείνη επιθυμία για πράγματα
που ποτέ δεν μπορούν να με ικανοποιήσουν
και ερεθίζουν την ανόητη πείνα μου για ακόμη περισσότερα.

Φιλ. Μπόσμανς
(Από το βιβλίο: Δώσε στην ευτυχία μια ευκαιρία)

Όλες οι θρησκείες οδηγούν στον ίδιο Θεό και όλες αξίζουν τον ίδιο σεβασμό!

Διαβάστε προσεχτικά, το πρακτικό αριθ. 46.
Οι παπάδες τότε ψωμοζήτες... Από σπίτι σε σπίτι για καλαμπόκι και σιτάρι... Αυτός ήταν ο μισθός τους. Καλαμποκοσίταρο η ύλη, η πίστη; Μάλλον περισσότερης αξίας, γιατί υπήρχε φόβος Θεού. Σήμερα οι λειτουργοί του Υψίστου έχουν κουρσάρες, μεταξωτά άμφια και θεολογίζουσα σοφία!
Αγάπη, καλοσύνη και ειρήνη στην καρδιά; Μόνον ο Θεός γνωρίζει!

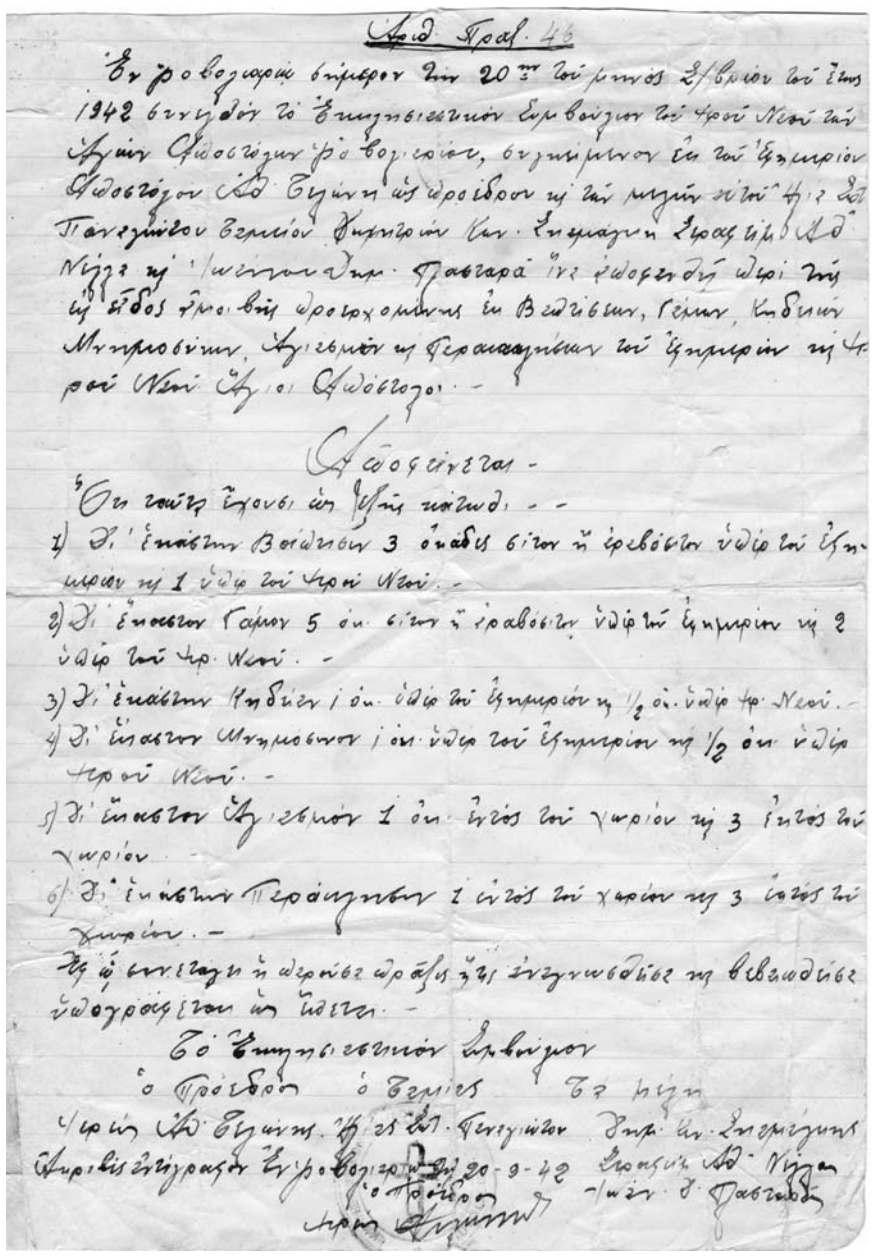

Μικρό απόσπασμα από μια κατάσταση 62 ατόμων, που εργάζονταν σε έργα της Κοινωνικής Πρόνοιας το 1952.
Άντρες και γυναίκες, ηλικίας 16 ετών και πάνω, στο μεροκάματο του ιδρώτα, για ψίχουλα αμοιβής.
Η φτώχεια δεν είχε κουράγιο να διαπραγματευτεί το ύψος της αμοιβής. Σκληρή δουλειά για ένα κομμάτι ψωμί. Οι ψυχές όμως ολόρθες!

«Για τον αστρονόμο ο άνθρωπος δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια κουκκίδα χωρίς σημασία, σε ένα άπειρο Σύμπαν» παρατήρησε κάποιος στον Αϊνστάιν».
«Συχνά αισθάνομαι το ίδιο» απάντησε ο Αϊνστάιν.
«Συνειδητοποίησα όμως ότι αυτή η ασήμαντη κουκκίδα, που είναι ο άνθρωπος, είναι επίσης ο αστρονόμος».

11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ
Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού

Τα παιδιά είναι το μέλλον του κόσμου! Με όσο καλύτερο τρόπο μεγαλώσουν, τόσο καλύτερη θα γίνει η ζωή πάνω στη γη. Οι μεγάλοι λοιπόν έχουν όλη την ευθύνη να φροντίσουν ώστε οι συνθήκες στις οποίες ζουν και μεγαλώνουν τα παιδιά να είναι οι καλύτερες. Και για να μην ξεχνάμε ποτέ αυτή την ευθύνη, **η 11η Δεκεμβρίου ορίστηκε να είναι η Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού.**

Το πόσο σημαντική είναι για τον κόσμο η ανατροφή των παιδιών το επεσήμαναν για πρώτη φορά οι Μεγάλοι της Γης όταν υπέγραψαν μια διακήρυξη για τα παιδιά το 1924 στη Γενεύη.

Αργότερα, στις 20 Νοεμβρίου 1959, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών ψήφισαν ομόφωνα τη **«Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Παιδιού».**

Από αυτή τη διακήρυξη συνοψίζουμε για σας τις δέκα βασικές αρχές:

1 Όλα τα παιδιά είναι ίσα, ανεξάρτητα από το φύλο, το χρώμα και τη θρησκεία τους.

2 Τα παιδιά πρέπει να μεγαλώσουν, σωματικά και ψυχικά, με τρόπο φυσιολογικό και υγιεινό.

3 Κάθε παιδί, από τη στιγμή που γεννιέται, δικαιούται να έχει ένα όνομα και μια εθνικότητα.

4 Το κάθε παιδί πρέπει να τρέφεται ικανοποιητικά, να έχει σπίτι, ψυχαγωγία και ιατρική φροντίδα.

5 Αν το παιδί έχει κάποιο σωματικό πρόβλημα, δικαιούται να έχει ιδιαίτερη φροντίδα και εκπαίδευση.

6 Τα παιδιά χρειάζονται μια οικογένεια. Αν δεν έχουν οικογένεια, ή αν είναι πολύ φτωχή, οφείλει να τα φροντίσει το κράτος.

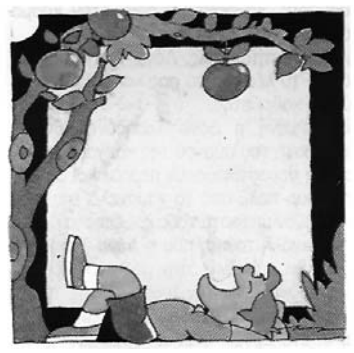

7 Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη μάθηση. Τουλάχιστον η στοιχειώδης εκπαίδευση πρέπει να είναι δωρεάν και υποχρεωτική.

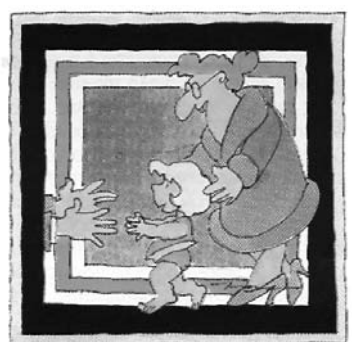

8 Αν συμβεί κάτι έκτακτο, στα παιδιά πρέπει να παρέχεται βοήθεια πριν απ' όλους τους άλλους.

9 Κανένα παιδί δεν πρέπει να δουλεύει αν δε φτάσει στην κατάλληλη ηλικία και δεν πρέπει να κάνει ποτέ ανθυγιεινή εργασία.

10 Τα παιδιά πρέπει να μεγαλώνουν μέσα σ' ένα πνεύμα φιλίας, ειρήνης και παγκόσμιας αδελφοσύνης.

Σημασία δεν έχει τι και πόσα έχουμε, αλλά πώς τα χρησιμοποιούμε